

nr. 1 / februar 2018 – 80. årgang

GRÆNSEN

TIDLIGERE BISKOP KJELD HOLM:

“DEN NATIONALE FORTÆLLING MÅ ALDRIG STÅ ALENE

Adam Holm om Europa
nu og i fremtiden

Hvilke forbilleder har
catalonierne brug for?

GRÆNSEFORENINGEN
FOR EN ÅBEN DANSKMED

INDHOLD

Hvorhen, Europa? Adam Holm om den europæiske højredrejning

Læs side 8-12

3 LEDER

Af Jens Andresen

4 ET HUS I SPLID MED SIG SELV

Om projektet "Mindretallenes Hus" i Flensborg

6 DA VERDENSKRIGEN KOM TIL SØNDERJYLLAND

Boganmeldelse ved Nils Arne Sørensen

8 HVOR GÅR GRÆNSEN? EU OG DET ILLIBERALE DEMOKRATI

Essay af Adam Holm

14 "DEN NATIONALE FORTÆLLING MÅ ALDRIG STÅ ALENE"

Interview med tidligere biskop Kjeld Holm

22 OVER STREGEN I FLENSBORG

Boganmeldelse ved Hans Boll-Johansen

24 DEN IBERISKE DOMINOBRİK

Catalonierne og de nationale mindretal

28 HISTORIEQUIZ

29 THERKELSENS HJØRNE

36 GENFORENINGSSTEN FREM I LYSET

Catalonske Carles Puigdemont kan komme til at forværre forholdene for europæiske mindretal

Læs side 24-27

Rasmus Vangshardt afløser i dette nummer af *Magasinet Grænsen* Anna-Lise Bjerager som redaktør.

Foto: Scanpix/Virginia Mayo

Kjeld Holm er opvokset i
grænselandet og er aktuell
med sin tredje erindringsbog

Læs side 14-21

Foto: Niels Aage Skovbo

Foto: Mads Claus Rasmussen/Scanpix

LEDER

GRÆNSEOVERSKRIDENDE SAMARBEJDE
KRÆVER UDVIKLINGSINTERESSE

Af Jens Andresen

Regeringen i Kiel har nu siddet på taburetterne i mere end et halvt år. Ministerpræsident Daniel Günther med følge har været på besøg i København. Den nye kulturminister har mødt regionsformand

Stephanie Lose, men derudover er der ikke kommet signaler fra Kiel, der kan knytte forhåbning til, at man vil medvirke til at fremme det grænseoverskridende samarbejde, endsige nye forslag til, hvilke områder man vil sætte ind på.

Dertil kommer, at det nyvalgte regionsråd i Region Syd-danmark har konstitueret sig, men uden at nedsætte et fast udvalg, der har det grænseoverskridende samarbejde som sin hovedopgave. Til afløsning af det udvalg, man havde i sidste valgperiode, vælger man nu en særlig repræsentant, der kan repræsentere regionsrådet i forskellige sammenhænge inden for det dansk-tyske samarbejde.

Det er, hvad man er nået frem til, og efter de to valg må man derfor konkludere, at det grænseoverskridende samarbejde ikke netop er det område, man prioriterer højest. Og denne konklusion er man åbenbart enige om, hvis man skal vurdere de initiativer, der hidtil er taget på begge sider af grænsen.

Denne konklusion er man kommet frem til på trods af, at der via de sidste 20 års formelle samarbejde i Region Sønderjylland-Schleswig er nået resultater, der har medført fordele på begge sider af grænsen.

Der har været såvel økonomiske som menneskelige fordele ved, at arbejdskraften har bevæget sig frit hen over grænsen i en grad, som ikke er set tidligere. Faktisk er pendleraktiviteten over den dansk-tyske landegrænse på størrelse med den, der opleves i Region Øresund. Og i den region er man aldeles ikke ved at neddrogse de fælles bestræbelser og aktiviteter. Tænk bare på udviklingsarbejdet i Sydsverige og i København inden for medicinalindustrien, samarbejdet mellem Malmø og Københavns Havn og så videre.

I den dansk-tyske grænseregion er der stadig problemer med udvikling af infrastrukturen, behov for harmoniseringer på miljøområdet, uddannelsesområdet og muligheder for samarbejder omkring kystsikring, råstofind-

vinding og udnyttelse af vedvarende energi for ikke at nævne sundhedsområdet, hvor man desværre drosler ned nu, men hvor mulighederne også stadig er indlysende, idet et større patientgrundlag giver mulighed for at udvikle og tiltrække specialer til regionen.

Første forudsætning for, at et samarbejde forbedres og udvikles, er, at de, der varetager opgaver nu, lærer hinanden at kende, og at man sammen ser på behov og muligheder. Og det er nu engang ved, at de besluttende myndigheder og deres folkevalgte repræsentanter får tillid til hinanden, at grobunden for fælles løsninger skabes.

Der har været såvel økonomiske som menneskelige fordele ved, at arbejdskraften har bevæget sig frit hen over grænsen i en grad, som ikke er set tidligere

Nogen vil spørge, hvorfor Grænseforeningen blander sig i regionalpolitik på denne måde, og svaret er: At fremme af kulturelle værdier som sprog og adfærdsmønstre sker bedst og lettest ved, at de bliver brugt i hverdagen. Erfaringerne fra det grænseoverskridende samarbejde viser generelt, at her opererer kulturerne jævnbyrdigt side om side i respekt for hinanden, og det er på den måde, at vi helst ser udviklingen i grænselandet fortsætte.

Lad mig derfor på denne plads udtrykke håbet om, at man såvel i Kiel som i Vejle samt i de sønderjyske kommuner og tilsvarende i Sydslesvig ikke lader de næste fire-fem år gå uden hele tiden at tænke på, om udvikling af et nyt samarbejdsområde ikke kunne tjene til at forbedre vilkårene såvel kulturelt som velfærdsmæssigt for borgerne i regionen som helhed. •

Jens Andresen er formand i Grænseforeningen

ET HUS I SPLID MED SIG SELV

Projektet Mindretallenes Hus i Flensborg er aflyst efter den danske regerings nej til at yde økonomisk støtte og længere tids uenighed i det danske mindretal i Sydslesvig. "Sydslesvig kan ikke bære, at det hele bliver til en gang 'House of Cards' for begyndere", siger Jon Hardon Hansen, formand for SSF

Af Anna-Lise Bjerager

Et gammelt pakhus i Flensborg har gennem længere tid været genstand for voldsom uenighed i det danske mindretal i Sydslesvig. Forløbet har givet anledning til kritik af samarbejdet mellem de sydslesvigske foreninger, der beskrives som "dysfunktionelt", og der tales om "en sydslesvigsk statskrise".

Mindretallenes Hus blev præsenteret af Sydslesvigsk Forening (SSF) for ti år siden som "en slags Camp David for de europæiske mindretal", hvor mindretal, der er ramt af konflikter, kunne komme og tage ved lære af den fredelige sameksistens i det dansk-tyske grænseland.

Mindretallenes Hus skulle efter planen have haft til huse i et gammelt pakhus i Nørregade 78, der er nabohus til SSF's egen bygning, Flensborghus. Mindretallenes Hus, der også støttes af den europæiske mindretalsorganisation FUEN og Sydslesvigsk Vælgerforening, SSW, skulle have været tilholdssted for FUEN og kontaktsted for alle Europas nationale mindretal. Men forløbet har været kaotisk, og fra flere sider tales der nu åbent om, at der herefter bør ske ændringer i det danske mindretals organisationsstruktur.

"Striden om pakhusprojektet var dråben, der fik bægeret til at flyde over", skriver chefredaktør Jørgen Møllekær i en leder i *Flensborg Avis*.

INGEN DANSK STØTTE

Mindretallenes Hus i Nørregade blev endeligt lagt i ruiner den 9. januar efter et møde mellem kulturminister Mette Bock (LA), Jon Hardon Hansen, der er formand for SSF, og generalsekretær Jens A. Christiansen, SSF. Kulturministeren skrev herefter i en pressemeddelelse:

"Jeg har taget SSF's redegørelse til efterretning og konkluderer, at det aktuelle projekt er lukket fra den danske regerings side. Det vil vi meddele vores samarbejdspartnere i Tyskland". Den danske regering ønskede således ikke at støtte Mindretallenes Hus med 10 millioner kroner. Et lignende beløb var der givet tilsagn om fra de tyske myndigheders side under forud-sætning af dansk støtte.

Forud for regeringens beslutning havde Folketingets Sydslesvigudvalg to gange afvist at støtte Mindretallenes Hus økonomisk. Det har været fremført som et kritikpunkt, at SSF søgte støtte i Kultur-

ministeriet, efter at Sydslesvigudvalget allerede havde givet afslag.

"FORENINGERNE ER EGENRÅDIGE"

Mindretallet er i dag organiseret i en række selvstændige foreninger, hvoraf SSF og Dansk Skoleforening for Sydslesvig er de største. De i alt ni foreninger har indgået en uforpligtende samarbejdsaftale i 2015 og mødes i Det Sydslesvigske Samråd, der har Christian Jürgensen, der er formand for Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, som formand. Centralbiblioteket, der har til huse i Nørregade 59, så i øvrigt gerne, at Mindretallenes Hus fik adresse her.

Ifølge Christian Jürgensen har det været drøftet, om det danske mindretal skulle have en mere klart hierarkisk organisationsstruktur som for eksempel det tyske mindretal i Sønderjylland har det. Men det bakkes ikke op af medlemmerne i Samrådet.

"Det er en drøm, men foreningerne er egenrådige", siger Christian Jürgensen til *Kristeligt Dagblad*.

Anni Matthiesen (V), der er ny formand for Sydslesvigudvalget efter Kim Andersen (V), siger til samme avis, at hun har noteret sig, at bølgerne er gået højt mellem de sydslesvigske foreninger indbyrdes og i kontakten med de danske beslutningstagere.

"Derfor har jeg foreslået, at vi i nær fremtid afholder et møde med hele Det Sydslesvigske Samråd for at tage en snak om, hvorvidt der er noget, vi skal justere eller ændre på. Når en sag kører op, som denne har gjort, er det altid fornuftigt at se på, om der er nogle ting, der kan gøres

Foto: Grænseforeningen

Projektet Mindretallenes Hus, der nu er opgivet, skulle efter planen have haft til huse i et pakhus i Nørregade i Flensburg, der ejes af Sydslesvigsk Forening.

bedre”, siger Anni Matthiesen til *Kristeligt Dagblad*.

SYDSLESVIGS MÅSKE MEST UDSKÆLDTE PERSON

Det er især SSF's generalsekretær Jens A. Christiansen og SSF's formand Jon Hardon Hansen, der har været genstand for kritik, også fra SSF's egne medlemmer, på Flensborg Avis' debatsider. De to er blevet beskyldt for at køre sololøb og for ikke at kommunikere tilstrækkeligt åbent med de

øvrige mindretalsforeninger. Under overskriften “Ballade i Nørregade” skriver *Jydske Vestkysten* om sagen og skriver blandt andet om Jens A. Christiansen: “For meget general og for lidt sekretær. En mand, der deler vandene”.

I et interview i SSF's eget informationsblad, *Kontakt*, spørger intervieweren: “Jon, hvordan er det at være det danske Sydslesvigs måske mest offentligt udskældte person?”

Hertil svarer Jon Hardon Hansen blandt

andet: “Selvfølgelig ved man, at man skal kunne tåle varmen i bageriet, når man kandiderer til et embede som SSF-formandens. Jeg tager gerne hede diskussioner om indhold. Men lige nu har jeg til tider snarere fornemmelsen af at være centrum for en grillfest, hvor det er svært at finde gehør for argumenter”.

HOUSE OF CARDS FOR BEGYNDERE

Jon Hardon Hansen, der er præst på øen Sild, er helt sikkert bekendt med ordene fra Det Nye Testamente: “Et hus i splid med sig selv kan ikke bestå”. Han vil dog med SSF's hovedstyrelse i ryggen holde fast ved idéen om Mindretallenes Hus “i en eller anden form”, fremgår det af interviewet i *Kontakt*.

Dog beklager Jon Hardon Hansen dele af forløbet, bl.a. at han inddrog den danske ambassadør i Berlin, Friis Arne Petersen, og den daværende tyske mindretalskommitterede Hartmut Koschyk under et interview med *Flensborg Avis*, der bl.a. omhandlede den danske og tyske støtte til projektet. Dette førte efterfølgende til en konflikt mellem Jon Hardon Hansen og Flensborg Avis om, hvad der var blevet sagt, og avisen valgte at tage det i denne sammenhæng usædvanlige skridt at offentliggøre en lydfil fra interviewet som dokumentation.

“Vi har ikke informeret godt nok, ikke mindst vedrørende vores ansøgning til den danske regering. (...) Men det, vi har oplevet i de sidste uger, kan for mig at se ikke kun begrundes dermed. Det kan egentlig kun forklares ved, at nogle mener at kunne bruge denne sag til at fremme en anden, skjult dagsorden eller kræve min eller andres skalp. Men Sydslesvig er en lille verden og kan ikke bære, at det hele bliver til en gang ‘Borgen’ eller ‘House of Cards’ for begyndere”, siger Jon Hardon Hansen i *Kontakt* med henvisning til en dansk og amerikansk tv-serie om livet henholdsvis på Christiansborg og i Washington D.C. ●

ANMELDELSE

Foto i privateje, trykt med tilladelse fra ejerne.

Tyske soldater lægger pigtråd nær Toftlund.

DA VERDENSKRIGEN KOM TIL

Omfattende værk skildrer virkningerne af Første Verdenskrig i et sønderjysk sogn. Toftlund Sogn blev i 1916 base for tyskernes anlægning af Sikringsstilling Nord, der skulle forsvare den tyske grænse mod briterne. Der boede et betydeligt tysk mindretal i Toftlund, men forfatterne bag bogen betragter byen som entydigt dansk

Af Nils Arne Sørensen

En stor bog i fornemt udstyr med talrige billeder, men også masser af velskrevet tekst. De tre forfattere kan være stolte af resultatet af deres arbejde. At læseren er i vidende hænder, er der heller ingen tvivl om: Her er tale om grundigt arbejde, hvor der er gravet dybt i aviser, biblioteker og (endda private) arkiver.

Som helhed er bogen et flot eksempel på, hvor detaljeret et indblik i den menneskelige tilværelse for hundrede år siden det er muligt at grave frem, selv når man er langt fra magtens centre. At der er så meget materiale, som tilfældet er her, skyldes selvfølgelig også, at bogen handler om en særlig tid, som satte spor: Cirka 500 mænd med tilknytning til Toftlund Sogn gjorde tjeneste i tysk militær – og for resten af sognets godt 1.700 beboere satte krigsårene dybe spor i form af menneskelige tab og materielle afsavn, men også nye oplevelser med fæstningsbyggeri, straffelejre og russiske krigsfanger.

FANEFLUGT OG FELTLAZARETTER

Det er de 500 krigsdeltagere, der fylder mest i bogen. Omkring to tredjedele af bogen er helliget biografiske skitser af mændene med

fokus på deres krigserfaringer. Nogle skitser er blot på et par linjer, andre fylder et par sider, og enkelte er en smule længere. Næsten alle er samlet i det store afsnit "Krigsdeltagere" (s. 177-412), men enkelte er trukket ud og indgår som selvstændige afsnit i bogens første og mest spændende del, der følger sognet gennem krigsårene.

Denne del af bogen kombinerer kronologiske afsnit om livets gang år for år, primært baseret på de lokale aviser, med tematiske afsnit om eksempelvis de allierede krigsfangelejre, feltlazaretter, fangelejre, Sikringsstilling Nord og faneflugt. De fleste af de tematiske afsnit placerer Toftlund-borgernes krig i den bredere krigshistorie – for eksempel ved både at fortælle historien om de særlige fangelejre for sønderjyske krigsfanger og dernæst at fokusere særligt på de mænd fra Toftlund, der endte der.

Fra 1916 kom Toftlund til at spille en betydelig rolle i den tyske krigsplanlægning, fordi byen blev base for anlægget af den Sikringsstilling Nord, der skulle sikre den tyske grænse mod et eventuelt britisk angreb. Anlægsarbejdet greb naturligvis dybt ind i byens liv, og det afdækkes grundigt.

Gruppebillede med Hans Knudsen, født i Øsby Sogn, i front ved maskingeværet.

SØNDERJYLLAND

Det samme gælder den rolle, som russiske krigsfanger kom til at spille som arbejdskraft på gårdene, ligesom de strengt kronologiske afsnit om livets gang bringer læseren tæt på en tilværelse, hvor det som krigen skred frem, også på hjemmefronten kom til at handle mere og mere om at udnytte alle tænkelige og utænkelige ressourcer, og hvor egentlig nød kom tæt på.

MUDREDE GRÆNSER

I indledningen kalder forfatterne Toftlund "vores by," og man fornemmer også klart, at bogens målgruppe er mennesker i eller med tilknytning til Toftlund. Andre vil savne en mere systematisk præsentation af by og sogn i bogens indledende del.

Forfatternes by er også tydeligvis dansk; de skriver, at de ofte har "drøftet, hvordan det måtte være at skulle kæmpe for en sag, der ikke var ens egen." Men faktisk var der et betydeligt tysksindet mindretal, og for to af de krigsskæbner, der fremdrages i flere detaljer, Karl Christian Ravnsgaard (søn af byens meget tysknationale lærer) og Andreas Hørlyck Schmidt (der blev praktiserende læge i byen fra 1925), var der tydeligvis tale om at kæmpe for en sag, de troede på.

Forfatterne understreger flere gange, at det tyske islet skyldtes embedsmænd, men undervejs dukker der også tysksindede gårdejere op, så grænserne må i virkeligheden have været mere mudrede – som det typisk er tilfældet i nationalt sammensatte områder, hvor det i det daglige i høj grad har handlet om mere hverdagsnære ting end om nationalt sindelag.

Forfatterne fortæller, hvordan flere næringsdrivende forsøgte at undvige den nationale konflikt før krigen, fordi de gerne ville gøre forretninger med begge nationale grupper. Sådanne undvigelser var efter krigen ikke længere mulige, da folkeafstemningen krævede klar stilling. Det følger bogens afslutning, hvor der også trækkes linjer frem til mellemkrigstid med særlig vægt på de ofte triste liv, der blev krigsveteranernes lod. ●

Carl Erik Christensen, Lis Mikkelsen og Dan Obling: Fra Vestergade til Vestfronten. Toftlund sogn i 1. Verdenskrig 1914-1918. 476 sider. Toftlund Lokalhistoriske Forening.

CARL ERIK CHRISTENSEN er tidligere landmåler.
LIS MIKKELSEN er pensioneret lærer.
DAN OBLING er faglærer.

NILS ARNE SØRENSEN er professor i moderne historie ved Syddansk Universitet.

HVOR GÅR GRÆNSEN? EU OG DET ILLIBERALE DEMOKRATI

Jo mere EU-begejstring fra Bruxelles, desto kraftigere befolkningsreaktion i en række medlemslande. Det skriver journalist og forfatter Adam Holm i et essay om grænsernes genkomst i Europa og den stigende nationalisme. Det er ildevarslende, men det behøver ikke at betyde krig på europæisk jord

Af Adam Holm

Der må være grænser! Det var budskabet fra Ungarns premierminister, den nationalkonservative Viktor Orbán, da han i begyndelsen af 2018 optrådte som hædersgæst ved det tyske parti CSU's årskonference i den sydbayerske by Seeon-Seebruck.

Den i EU-sammenhæng kontroversielle Orbán var personligt inviteret af CSU's leder Horst Seehofer. Han har i flere år slået til lyd for en strammere indvandringspolitik og har gentagne gange peget på alvorlige integrationsproblemer med ikke-vestlige tilflyttere til Tyskland. Af samme grund har han ikke lagt skjul på, at han anser den restriktive ungarske flygtningepolitik for at være et eksempel på en effektiv håndtering af de senere års pres mod grænserne. Ifølge Seehofer bør det øvrige Europa, ikke mindst Tyskland, tage ved lære af den kontante ungarske bevogtning.

Viktor Orbán skuffede ikke sine værter. Med et fast blik og et selvbevidst toneleje fastslog manden, som forfatteren Herta Müller spottende har kaldt for 'Førerdemokraten', at ingen europæere ønsker at leve med truslen om terror, og at ankomsten af hundredtusinder af immigran-

ter og flygtninge udgør et demokratisk problem.

"Europas grænser må og skal beskyttes", lød det fra Orbán, som afsluttede med en erklæring om, at "2018 vil være året, hvor de europæiske befolkningers vilje bliver genskabt".

WIR SCHAFFEN DAS NICHT

Besøget af den prominente gæst fra Budapest understreger den splittelse, der bliver stadig tydeligere mellem CDU og søsterpartiet CSU i synet på, hvordan Tyskland skal møde flygtninge.

Viktor Orbán og Horst Seehofer, som henviser til hinanden som 'min ven', har et fælles mål om at skabe et mere nationalt bevidst Europa med sikre grænser og en markant reduktion i antallet af flygtninge og migranter. De to politiske bonkammerater mener, at kansler Merkel er på afveje, og selvom hun har måttet slække på den optimistiske 'Wir Schaffen das'-kurs, regnes hendes politik for at være en del af problemet, ikke en del af løsningen.

Står det til Orbán og Seehofer, og med dem adskillige andre af de højrenationale partiledere rundt om i Europa, er grænser

Foto: Scanpix/Zoltan Gergely Kelemen

Politibetjent kontrollerer grænsehegnet ved den ungarsk-serbiske grænse, cirka 200 kilometer sydøst for Budapest. Den ungarske premierminister Viktor Orbán skelner ifølge journalist Adam Holm mellem dem, 'hører til' og 'gør nytte', og dem, som påfører samfundet en belastning. De sidste må der være grænser for, mener Orbán.

- vigtige at opretholde af den ene grund, at de sikrer et folks identitet. Hvis man slækker på grænserne – populært sagt sænker bommen – risikerer man at skabe usikkerhed omkring noget så vigtigt som nationalitetsfølelse og tilhørsforhold.

Orbán idéer går stik imod de mere føderative visioner, som trives i en del af EU-apparatet, hvor en fælles, liberal asyl-

passets mindskede betydning som et tegn på historiens fremskridt, peger Orbán på, at et folk, der ønsker at beskytte sig selv imod udefrakommende kræfter, kun kan afværge sit eget fordærv og i sidste ende sandsynlige undergang ved at føre tilsyn med, hvem der får indrejse. Et pigtrådshegn er et værn imod en potentiel trussel.

Juraen kan være kompliceret og de politiske stridsmål heftige, men i sidste ende er det såre enkelt: det handler om at hindre flere muslimer i at komme ind i Europa. Som Orbán slovakiske kollega Robert Fico har udtrykt det: "Islam har ingen plads i Slovakiet. Migranter ændrer på et lands karakter. Vi ønsker ikke, at vores land skal forandre karakter".

ORBÁN OG DEN GRIMME FORTID

For Orbán er det vigtigt at skelne mellem hvem som 'hører til' og 'gør nytte',

og hvem som ikke har noget at tilbyde og kun påfører samfundet en belastning. De sidste må der være grænser for. I forbindelse med en tale til nationen i 2016, som Orbán holdt på den ungarske nationaldag 15. marts, forklarede han omhyggeligt, at nutidens fjender af frihed er af en anden slags end før i tiden, hvor fremmede hærstyrker var den farligste trussel. Måske er europæerne ved endeligt at begribe, at det er deres fremtid, som er på spil, hvis ikke der kommer en kursændring, sagde Orbán. Her med hans egne ord:

"Langt om længe har de europæiske befolkninger, som har ligget og døset i overflod og velstand, forstået, at Europas principper befinder sig i en dødelige fare. Europa er et fællesskab af kristne, frie og selvstændige nationer; lighed mellem mænd og kvinder; fri konkurrence og solidaritet; stolthed og ydmyghed; retfærdighed og nåde. Denne gang udgøres faren imidlertid hverken af krige eller naturkatastrofer, der pludselig trækker tæppet væk under vores fødder. Massemigration er i stedet som en bølge, der langsomt, men sikkert slår mod kysten og eroderer den. Denne bølge fremstilles som en humanitær sag, men i virkeligheden drejer det sig om en territorial besættelse. Og det, de vinder territorielt, taber vi territorielt. Flokke af menneskeret-tighedsforsvarere forsøger som besat at give os reprimander og fremsætte beskyldninger imod os. Angiveligt skulle vi være fjendtlige xenofober, men sandheden er, at vores lands historie viser inklusion og sammen-smeltning af forskellige kulturer. De, der er kommet som nye medlemmer af familien, som allierede eller forpinte og med frygt for deres liv, har altid fået lov til at skabe sig et nyt hjem hos os. Men de, som er ankommet hertil med et ønske om at ændre på vores land eller har forsøgt at ændre nationen i deres eget billede, de, som er kommet med vold og imod vores vilje, er altid blevet mødt af modstand".

Hans ord er et ekko af Front National i Frankrig, Frihedspartierne i Holland og Østrig, Lega Nord i Italien og Alternative für Deutschland, netop de partier, der i fjor trådte sammen i Koblenz. Fortalerne for mere grænsekontrol repræsenterer ikke et politisk modelune, der næste sæson bliver afløst af en nye fiks tanke. De er propagandister for en rodfæstet overbevisning, som for ti år siden forekom eksotisk og tilbage-skuende, for fem år siden lettere utopisk, men i dag – og måske særligt i morgen – er ved at blive 'det nye sort'.

Vil vil indse, at eurokrisen i første omgang var låget, der blev lagt ned over den europæiske kiste, mens flygtningekrisen var det søm, der hamrede låget fast.

– Adam Holm

politik fortsat fremhæves som et ideal. De, der som Orbán og Seehofer råber på styrket grænsekontrol, har imidlertid fået mere vind i sejlene i løbet af de sidste par år.

Der løber en rød tråd fra Marine Le Pens erklæring på et møde i Rhinbyen Koblenz i januar i fjor, hvor hun udråbte 2017 til "patrioternes år", til Orbán's løfte et år senere om at genskabe de europæiske befolkningers "vilje". Det er en linje, som har ét fællestræk: genoprettelse af grænserne.

Mens liberalt tænkende europæere har vænnet sig til at se grænsernes bortfald og

Foto: Scanpix/Virginia Mayo

Viktor Orbáns besøg i Sydtyskland var derfor heller ikke bare et politisk drilleri, hvor CSU forsøgte at genere kansler Merkel mest muligt, sådan som flere medier ellers mente at vide. Kampen for at lukke ned og skærme af for fremmede er dybfølt. Mange iagttagere, der står et andet sted politisk, mener, at folk som Orbán trækker tråde tilbage til en mørk og belastet fortid. Kravet om grænser bliver

udlagt som et ønske om at 'rense ud' og fjerne alt det, som ikke 'hører til' nationen. Ingen siger det højt, i hvert fald ikke ansigt til ansigt med Orbán, men det lugter af fortid. En grim fortid, vel at mærke.

Højrenationalisternes kritik af de liberale oplysningsidealer bringer bange anelser frem. Den højreradikale kritik langer ud efter de dele af det modernes gennembrud, som åbnede med de franske ►

Tyske Angela Merkel taler med en skjult Lars Løkke Rasmussen i Tallinn i september 2017. I baggrunden diskuterer formanden for Det Europæiske Råd Donald Tusk fra Polen med Ungarns premierminister Viktor Orbán. Til højre lytter Europakommissionens formand Jean-Claude Juncker med. Ifølge journalist Adam Holm betyder EU's nuværende samarbejdsproblemer ikke nødvendigvis, at Europa synker ned i kaos. For det er fra en helt anden hånd, at freden hidtil er blevet sikret.

- encyklopædister, knæsattes med den amerikanske uafhængighedserklæring i 1776 og fik sin mest dramatiske kulmination med den franske revolution. Sat på spidsen står kampen i dag ligesom i mellemkrigstiden om 'Idéerne fra 1789'.

DEN ØKONOMISKE KRISES KONSEKVENSER

Over for hinanden står de, der slår til lyd for universalistiske rettigheder og de, der argumenterer for forskelsbehandling på et nationalchauvinistisk og etnisk grundlag. Modsætningen mellem liberale og illiberale er blevet stadig tydeligere og vil efter alt at dømme præge den politiske udvikling i Europa i mange år frem.

Situationens alvor lader sig ikke for-nægte. Krisen fra 2008 er mange steder stadig mærkbar – spørg bare i Grækenland og Spanien – reallønnen er faldet, arbejdsløsheden er fortsat et problem, og talrige er de historier fra kontinentets syd- og østeuropæiske hjørner, der handler om en deklasseret middelklasse i gældsætning. Fremtidsoptimismen har kendt bedre dage. Det sidste er også et foruroligende træk i den europæiske bevidsthed: håbet er ikke længere lysegrønt, men falmer i brunlige nuancer.

I et par årtier var liberalismen leveringsdygtig i økonomisk velstand og en garant for politisk åbenhed, men med de seneste års afmatning og voksende sociale skel, synes mange europæere ikke længere at anse liberalisme for at være den mest leveringsdygtige ideologi. Da den tysk-britiske sociologiprofessor Ralf Dahrendorf skrev sin lille bog *Reflections on the Revolution in Europe* (1990) var der hans øjne ikke noget gangbart alternativ til liberalismen. Den havde stået sin test over for de autoritære regimer i den kommunistiske Østblok og var i Dahrendorfs udlægning bedre egnet end noget andet politisk tankesæt til at samle folk på begge sider af det nu sammenbrudte

jerntæppe i en fælles drøm om velstand og frihed.

Men med tiden er det højt besungne liberale projekt begyndt at miste en del af sin appel. Det ses tydeligt i opgøret med EU's postnationale dagsorden. Den højrenationale tilsynekomst skærper kritikken af indvandring og integration, og ord og begreber som fædreland, patriotisme og folkesjæl optræder igen i det politiske sprog.

JO MERE EU, JO MERE MODSTAND

Viktor Orbán kan kunsten at vække opsigt. I sommeren 2014 holdt han en anden tale, som også gav genlyd. Den blev leveret til medlemmer af det ungarske mindretal i Rumænien. Orbán, som i sin yngre dage i det dengang endnu kommunistiske Ungarn var kendt som en liberal dissident, sagde blandt andet, at det liberale demokrati ikke bare uden videre kan bevares og måske heller ikke bør bevares i sin nuværende form. Orbán gik sågar skridtet videre og talte om nødvendigheden af at handle 'illiberal' i de tilfælde, hvor det måtte være påkrævet. Man skal ikke være særlig fantasifuld for at tænke sig til, hvem der mon definerer, hvornår og under hvilke omstændigheder 'illiberale' metoder kan blive nødvendige. En følge af den økonomiske krise og den usikkerhed, den fører med sig, er også en demokratisk krise.

Ungarn under den illiberale Orbán viser vejen, men andre lande følger trop i 'nødvendighedens navn'. Det er ikke grundløst at bekymrede iagttagere både herhjemme og udenlands henviser til mellemkrigsårene i analysen af vor tid. Kampen for at genindføre grænser er dog ikke ensbetydende med en risiko for et tilbagefald til krige imellem europæiske stater.

Som den britiske militærhistoriker Antony Beevor har påpeget, er EU, til trods for tildelingen af Nobels fredspris i 2012, ikke en garant for fred. Det er første og fremmest NATO's fortjeneste. I den

forstand er Orbán og de øvrige grænsefor-talere ikke et forvarsel om Europas snarlige implosion i et blodigt kaos. Man kan udmærket, som også Beevor gør opmærksom på, argumentere for, at unionstan-ken snarere forstærker den selvsamme nationalisme og ultrapatriotisme, som man ønsker at rive op ved rode. Det er et paradoks, som den europæiske integrationselite tilsyneladende endnu ikke har forstået. Jo mere EU-begejstring fra Bruxelles, desto kraftigere befolkningsre-aktion i en række medlemslande.

Orbán og hans ligesindede vender sig imod idéen om åbenhed. De gør det mest manifest med kravet om grænser. Indtil videre er det mest blevet ved kampråbet om 'stærkere grænser', men hvis pigtråden og grænsegendarmerne bliver en fast bestanddel af Europakortet, vil vi indse, at eurokrisen i første omgang var låget, der blev lagt ned over den europæiske kiste, mens flygtningekrisen var det søm, der hamrede låget fast.

Som Orbán siger, så er der grænser. Spørgsmålet er, hvor de går. ●

ADAM HOLM er journalist og forfatter samt ph.d. i historie. Sidste år udgav han bogen *Endestation Europa – omstigning til et kriseramte kontinent* (Gyldendal 2017).

LÆSERREJSER TIL GRÆNSELANDET

KOM MED PÅ SPORET AF 1. VERDENSKRIG, ELLER LÆR OM GRÆNSELANDETS OMTUMLEDE HISTORIE

Som medlem af Grænseforeningen får du 500 kr. i rabat, hvis du tager med på en af vores to læserrejser, der begge har fokus på høj faglig viden og kvalitet i alle led.

De bedste guider, gode hoteller, masser af viden og spændende oplevelser. Det er kerneværdier for rejse-bureauet Historiske Dage Rejser, der fokuserer på historiske temarejser, og som Grænseforeningen har indgået et samarbejde med.

Samarbejdet omfatter to forskellige 3 dages temarejser til Sønderjylland/Nordtyskland i maj måned.

"1864 – FRA KRIG TIL FREDELIG SAMEKSISTENS": FREDAG DEN 4. TIL DEN 6. MAJ 2018

Guidet af Henrik Becker-Christensen. Han var fra 1998 til 2017 dansk generalkonsul i Flensborg og før det leder af Institut for Grænseregionsforskning. Henrik Becker-Christensen er bl.a. en af hovedforfatterne på det store 2-bindsværk fra 2009 om Sønderjyllands historie. Få ved så meget om grænselandets historie som Henrik Becker-Christensen, der er en fortrinlig formidler med en lun humor. Kort sagt: Du kan ikke få en bedre guide på turen.

Turen går til Sønderborg, hvor vi først skal besøge slottets store, nyindrettede udstillinger om grænselandet. Dagen efter kører vi til bl.a. Dannevirke, Mysunde og Isted, hvor nogle af de mest afgørende slag fandt sted, lige som vi skal møde det danske danske mindretal. Søndag går turen til Dybbøl Banke, Dybbøl Mølle og 1864-museet inden turen går hjem med et stop undervejs ved Christiansfeldt, hvor Christian X red over grænsen.

Der er også indlagt en gourmetmiddag i historiske omgivelser: nemlig forgemakket til Riddersalen på Sønderborg Slot, hvor Henrik Becker-Christensen vil stå for underholdningen efter middagen.

"PÅ SPORET AF 1. VERDENSKRIG": FREDAG DEN 11. TIL DEN 13. MAJ 2018

Guidet af museumsinspektør René Rasmussen. René er et af de mennesker i Danmark, der ved mest om første verdenskrig og Sønderjylland. Og han er en gudbenådet fortæller, der med stor humor og indsigt kan formidle stoffet, så det fremstår levende og relevant for tilhørerne. René Christensen er også tovholder på den store krig 1914-18.dk.

Turen starter på Mosede Fort, der er ramme om historien om Danmark som neutral nation under "Den store krig". Derpå skal vi til Sønderborg slots flotte udstillinger, høre om Sønderborg kaserne, der oprinde-ligt blev bygget i forbindelse med den enorme tyske flådeoprustning, og derpå til Tønder, hvor et af højdepunkterne er et besøg på Zeppelin-museet, der var base for de gigantiske luftskibe, og hvor Nordeuropas største hangar lå. Der er indlagt et foredrag Ved René om

aftenen og en gourmetmiddag på Agerskov Kro.

Senere skal vi bl.a. bese Gammelsskov Batteri, der var en del af Sikringsstilling Nord, der gik tværs over Jylland for at beskytte mod en britisk invasion den vej, og se, hvor Christian X red over grænsen i 1920, ligesom vi besøger det nærliggende Genforeningsmuseum.

MED I PRISEN FÅR DU:

- Guidning på hele turen af topprofessionel historiker
- En rejseleder fra HISTORISKE DAGE REJSER
- Aftenforedrag om et emne fra rejsens tema af guiden
- Overnatning med morgenmadsbuffet på Hotel Comwell og Agerskov Kro (1864-turen kun Hotel Comwell)
- En to-retters middag i hotellets restaurant den ene aften
- En gourmetmiddag (1864-turen på Comwell og 1. verdenskrigsturen på Agerskov kro) den anden aften
- Frokostbuffet på gode spisesteder alle dage
- Alle entreer og afgifter betalt
- Kørsel i en 4-stjernet bus med god benplads, ekstra plads i form af ledige sæder, fri kaffe og toilet i bussen.

SÅDAN GØR DU:

- Gå ind på www.historiske-dage-rejser.dk, hvor du kan læse meget mere om rejsen. Her kan du også præcis se, hvad rejsens pris omfatter.
- Når du klikker på "bestil rejse", bliver du sendt videre til Egon's Rejser, der er teknisk rejsearrangør (og medlem af Rejsegarantifonden), og som leverer busserne til turen.
- I feltet "Aftalekode" skriver du "GF-18". Så udløses rabatten på 500 kr. automatisk.
- Du kan også ringe direkte til Egon's Rejsebureau og bestille rejsen på: +45 70 20 17 47 (husk din af-talekode GF-18)

Rejsens pris:
5.750,- kr.

Specialtilbud
for medlemmer af
Grænseforeningen:
5.250,- kr.

DEN NATIONALE FORTÆLLING MÅ ALDRIG STÅ ALENE

Der må modfortællinger til, som kan åbne ens blik for det fremmede, siger tidligere biskop Kjeld Holm, der er opvokset i grænselandet og aktuel med sin tredje erindringsbog ►

Af Malene Fenger-Grøndahl
Foto: Niels Aage Skovbo

Det bedste jeg har med mig fra barndommen? Det må være den store kærlighed i mit barndomshjem og så trofasthed som værdi. Og det værste? Det må være den der væren sig selv-nok, lukketheden og det snævre, som også prægede den egn og tid, hvor jeg voksede op”.

Kjeld Holm læner sig tilbage i stolen og

Jeg husker en almindelig opfattelse af, at når ungarene kom op at slås, var det, fordi de spiste for meget paprika

Kjeld Holm om de ungarske flygtninge i grænselandet i 1957

tager en slurk af sin kaffe. På sofabordet i lejligheden på anden sal i Aarhus, hvor han bor med sin kone Birthe Holm, står også en tallerken med chokoladekiks og et tekrus, han har stillet frem til *Magasinet Grænsens* udsendte. Gæstens krus er smykket med et stort AGF-logo.

“Trofasthed er et vigtigt tema i mit liv og i min teologi. Tro er også trofasthed”, siger den tidligere biskop over Aarhus Stift med et citat af et af sine teologiske forbilleder, P.G. Lindhardt.

Kjeld Holm er kendt som en begavet og skarp debattør, der med sin baggrund i idehistorie og teologi og sin interesse for kunst og litteratur har et enormt vidensfelt. Og så er han kendt som trofast fan af AGF, der efter en årrække som en af landets bedste fodboldklubber i en længere periode har været nede i en bølgedal. Det har dog ikke fået Kjeld Holm til at ændre sin loyale støtte til klubben.

“Jeg bliver jo heller ikke skilt fra min kone, selvom hun har influenza, og jeg dropper ikke min klub, fordi det går den skidt i en periode, selvom man kan sige, at det er en noget langvarig influenza, AGF er ramt af”, siger Kjeld Holm med et glimt i øjet. Hans kone Birthe, der er med under interviewet, nikker. “Han er

helt tosset med det fodbold”, siger hun og trækker på skuldrene som én, der for længst har opgivet tanken om, at det skulle ændre sig.

Efter mere end 50 års ægteskab kender de hinanden ganske godt og lever kærligt med hinandens vaner og særheder. Det er igen det med trofastheden. En værdi, som Kjeld Holm har med fra

barndomshjemmet og opvæksten i det sønderjyske.

OPVÆKST I SØNDERJYLLAND

Opvæksten spiller en ikke ubetydelig rolle i hans seneste bog, *Misklang og samklang. Træk af erindringens etik*, som udkom i slutningen af 2017. I bogen tegner Kjeld Holm erindringsscener fra barndommen i det sønderjyske, fra ungdommen i det sprudlende universitetsmiljø i Aarhus og fra voksenlivet som præst, lærer, biskop, debattør, familiefar med mere. Stederne, historien og møderne med store personligheder er afgørende elementer i fortællingen, hvor også filosofiske overvejelser og litterære indslag er med til at danne en mosaik med mange farver og nuancer.

En vigtig præmis for bogen er det, Kjeld Holm kalder erindringens etik, at man må tage sin fortid – med alle de personer og begivenheder, den er befolket af – med

sig, velvidende at den til stadighed præger ens sind og sanser, og at den rummer både lyse og mørke sider. Således også med barndomsmiljøet.

“Jeg har meget godt med mig fra grænselandet, men også meget, som jeg siden har haft det godt med at være på afstand af. Den stærke fortælling om nationen og hjemlandet risikerer altid at blive til en misforstået loyalitet over for sine egne på bekostning af de andre. En lukkethed, som udelukker de modfortællinger, som altid også er en del af livet”, siger han.

FRIHEDENS GAVE

Kjeld Holm blev født den 18. juli 1945 og voksede op i det nationalt sindede og traditionsbundne Sønderjylland, i landsbyen Diernæs mellem Aabenraa og Haderslev, hvor hans far var mejeribestyrer, moren hjemmegående.

“Begge var dybt engagerede i grænseproblematikken og det danske mindretal i Sydslesvig. I begyndelsen af Anden Verdenskrig fik de et sydslesvigsk feriebarndom, som fortsat kom hos os i min barndom. Hun kom fra en familie i Flensborg, der levede i en ussel rønne i en baggård”, husker Kjeld Holm, som mange gange var med sine forældre på udflugter til Sydslesvig for at besøge feriebarndommen og for at se de steder, som havde haft afgørende betydning i grænselandets historie.

“Vi tog til Skamlingsbanken med den mest vidunderlige udsigt ind i det Sønderjylland, som fra 1864-1920 blev betegnet som ‘det tabte land’. Vi besøgte Dybbøl og var ofte på Rødding Højskole, der stod som symbol på det nationale og hele den folkelige identitet”, siger Kjeld Holm.

Selvom hans far var nationalt sindet, var han optaget af universelle værdier som retfærdighed, fred og frihed. Han fortalte for eksempel begejstret om den tale, han hørte modstandsmanden Mogens Fog holde på Skamlingsbanken ved en mindehøjtidelighed den 5. maj 1948.

I Kjeld Holm og hans kone, Birthes, hjem i Aarhus, står en del møbler, som er arvestykker fra Kjeld Holms forældre. De minder ham om en opvækst i Sønderjylland, hvor han fik en stærk fornemmelse for historiens og stedets betydning for identiteten.

“Fog var kommunist, og det var min far bestemt ikke, men han var betaget af Fogs tale om frihedens gave som noget universelt”.

“ET BLANDINGSPRODUKT”

Kjeld Holm kalder sig selv et ‘blandingsprodukt’, for selvom hans forældre begge var dansksindede, var de det på meget forskellig baggrund.

“Min far stammede fra et ultranatio-

nalistisk, dansksindet hjem. Min mor derimod var tysker, født i Kiel. Men hendes forældre stammede fra et sted nord for den nuværende grænse, og i 1918, da hjemmefronten brød sammen for Tysklands vedkommende, og der var sult og nød og elendighed i Kiel, flygtede hun med sine forældre nordpå, hvor hendes bedstefar havde en gård, som de kunne bo på. Her gik hun i tysk skole, også efter Genforeningen i 1920. Men efter sko- ▶

Jeg bliver jo heller ikke skilt fra min kone, selv om hun har influenza

Kjeld Holm om trofasthed

Kjeld Holm og hans hustru har givet mange af de fortællinger om grænselandet, som Kjeld Holm er vokset op med, videre til de to døtre, Nanna og Katja. Men de har gjort sig umage for at supplere de nationale fortællinger med globalt udsyn.

- Ilen kom hun ud at tjene på et mejeri og mødte mejeri-grundtvigianismen, og så skiftede hun helt bevidst nationalitet og blev dansk”, fortæller Kjeld Holm.

Han husker tydeligt, hvordan hans mor, når de i hans barndom passerede det sted nord for Christiansfeld, hvor grænsen gik indtil 1920, udbrød: “Nu kører vi ind i det genvundne land”.

“Men hun var national uden at være nationalistisk, for hun var jo selv tysk. Min far derimod havde svært ved at finde noget godt at sige om tyskere”, fortæller han.

FOLKEVOGN ELLER FORD?

I landsbyen, hvor han voksede op, var synet på tyskere bestemt heller ikke forsonende. Både før og efter København-Bonn-erklæringens underskrivelse i 1955, var der folk, som opfattede enhver omgang med tyskere som troløshed over for det danske folks identitet og historie. I sin bog beskriver Kjeld Holm, hvordan landsbyens smed under et besøg hos hans forældre i 1954 nærmest stivnede, da det kom frem, at forældrene havde købt en tyskproduceret Folkevoan til afløsning for deres udtjente amerikanerbil, en Ford Eifel.

“Jeg var kun ni år, men husker stadig, hvordan følelsen af samhørighed med ét forsvandt, da det gik op for ham, at mine forældre havde købt en tysk bil”, siger Kjeld Holm.

I stuen hænger værker af kunstnerægteparret Maja Lise Engelhardt og Peter Brandes, som Kjeld og hans kone Birte er venner med. Nu ses de ikke så ofte, da kunstnerparret rejser meget og har bopæl i flere lande. En naturlig konsekvens af globaliseringen og af det udsyn, som – heldigvis, mener Kjeld Holm – præger en stor del af nutidens danskere. En anden del af danskerne er ifølge Holm præget af en længsel efter en fortid, hvor alting syntes mere enkelt.

“Smeden i min barndoms landsby var et pligttopfyldende og dannet menneske, som var åben over for teknologiske fremskridt og havde en stærk sans for fortællingen, den fælles historie. Men han var ikke i stand til at indoptage modfortællingen”, siger Kjeld Holm. Men det er nødvendigt, mener han. For selv om fortællingen er et nødvendigt værn mod hjemløshed og rodløshed, er den også en faldgrube.

“Vi må altid være åbne for det grumme og det skønne, hvor vi ikke selv umiddelbart ser det. Det er det, andres blik kan åbne vores øjne for”, siger han.

ITALIENSK KRIGSFLYGTNING SOM FADDER

Hvordan det kan ske, har han mange eksempler på. Et eksempel er fra 1945, før hans egen fødsel, da en større gruppe dybt traumatiserede italienske krigsflygtninge ankom til hans barndomssogn.

“Tyskerne havde planlagt, at de skulle holdes som fanger på loftet over min fars mejeri, men det satte han sig imod, og så blev de i stedet indkvarteret hos lokale familier. Mine forældre tog også imod en af dem, en ung mand, Mario Capellini. Han blev hos dem over et år, og jeg har fået fortalt, at han gik tur med mig i barnevognen og stod fadder for mig, da jeg blev døbt”, fortæller Kjeld Holm.

Han husker ikke selv den unge italiener, men har hørt sine forældre fortælle, hvordan de tog den unge mand med på ►

► cykelture i omegnen. Undervejs kom de forbi et sted, hvor en dyb slugt skærer sig ned gennem bakkerne. Der stoppede den unge italiener op og udbrød "dette her minder om Toscana".

"Min mor blev ved at vende tilbage til det, fordi det øjeblik gav hende øje for en skønhed, som hun ikke havde haft blik for før. Den fremmede åbnede hendes blik, og det er præcis, hvad der må til, hvis vi skal holde os fri af lukketheden", siger Kjeld Holm.

SLÅSKAMP OG PAPRIKA

Italienernes ophold i landsbyen afmonterede en række fordomme hos lokalbefolkningen. Men egentlige politiske konsekvenser fik det ikke, og da der i 1957 kom ungarske flygtninge til området, var der hos mange en stærk skepsis over for disse nye fremmede, fortæller Kjeld Holm.

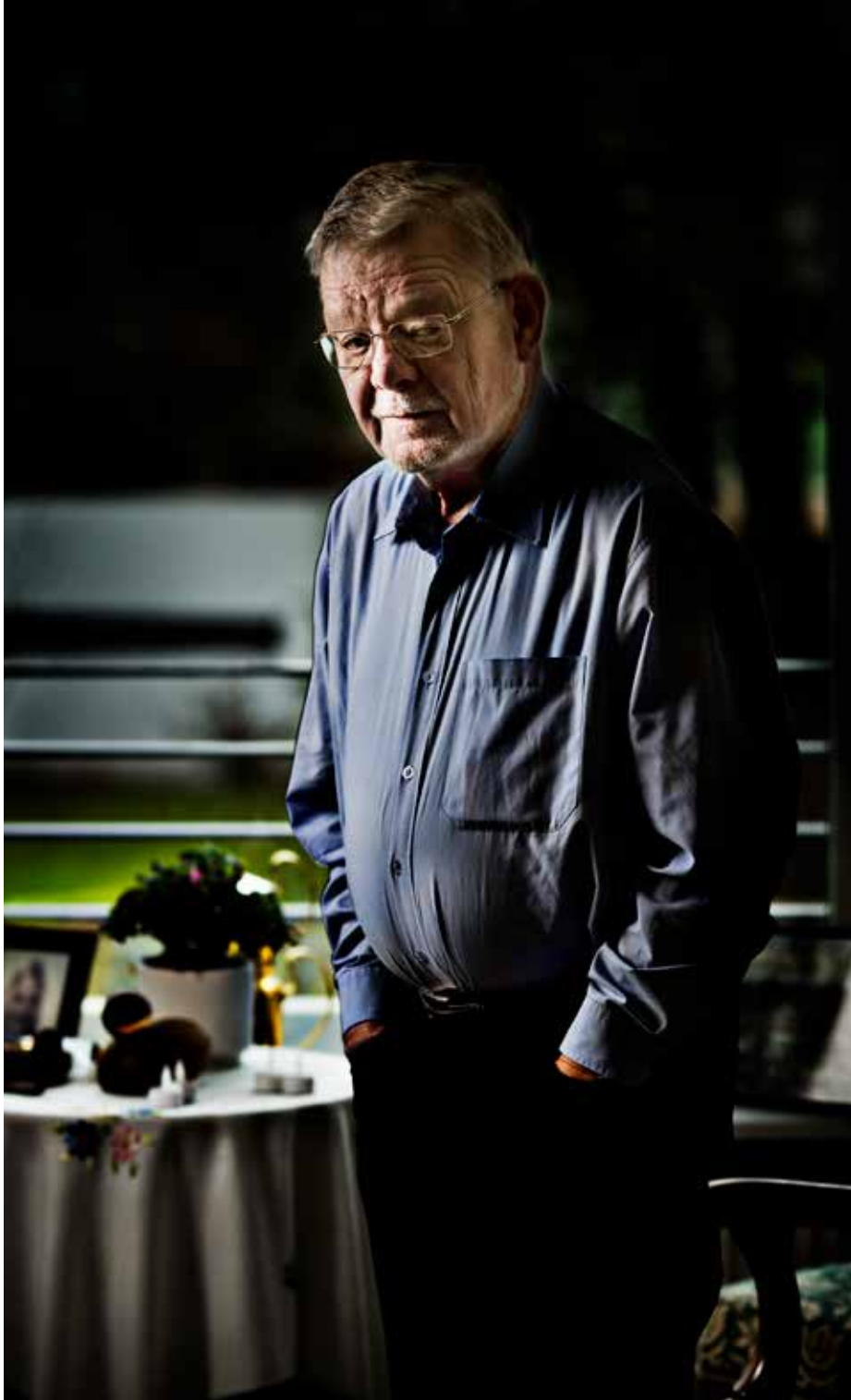
"Jeg husker en almindelig opfattelse af, at når ungarene kom op at slås, var det, fordi de spiste for meget paprika. Det blev nærmest opfattet som et euforiserende stof".

Kjeld Holm mener, at det var karakteristisk for mentaliteten i det sønderjyske.

"Sønderjylland var tilbagestående langt op i tiden, fordi det fra 1864-1920 havde lidt under manglende udvikling. De store landboreformer var gået uden om området, og infrastrukturen var ikke blevet forbedret. Byerne var socialt opdelt med et stærkt hierarki, som få turde bryde".

Han husker langstrakte eftermiddage med sønderjysk kaffebord, hvor der med hans ord "hvilede en særlig selvtilfreds stemning, som jeg stadig kan blive utilpas af at tænke på". Ved et af disse kaffeborde erindrer Kjeld Holm, at hans far drøftede fartgrænser med en anden af landsbyens indbyggere, som argumenterede stædigt for, at en fart på 40 km/t var alt rigeligt.

"Min far indvendte, at det så ville tage ganske lang tid at komme til for eksempel Aarhus, hvortil den anden med undren

Fristelsen til at forsimple fortællingerne ligger i os alle

Kjeld Holm om danskernes lukkethed

Kjeld Holm flyttede fra Sønderjylland til Aarhus i 1965 og oplevede det, som om verden udvidede sig. I Aarhus mødte han blandt andet ide-historikeren Johannes Sløk, som blev hans læremester og nære ven. Han har ikke siden for alvor overvejet at flytte tilbage til sin fødeegn.

spurgte: 'Hvad skulle man da også til Aarhus efter?'".

FRA S TIL DE RADIKALE

At Kjeld Holm husker denne ordveksling, skyldes formodentlig, at han allerede dengang længtes efter at komme væk – til Aarhus. Og det kom han. I 1965, efter studentereksamen fra Haderslev Katedral-skole, flyttede han til Aarhus, hvor han efter en kort tid på litteraturstudiet og en periode på teologi skiftede til idehistorie. Her blev han en del af et levende akademisk miljø og blev engageret i SF og siden Socialdemokratiet. For nylig skiftede han til Radikale Venstre – i protest mod det, han oplever som en højredrejning af Socialdemokratiets udlændinge- og integrationspolitik.

Det integrationspolitiske felt har han været engageret i gennem en årrække, særligt som formand for Nævnet for Etnisk Ligestilling. I den egenskab har han mødt mange flygtninge og indvandrere, og han har ligesom sin mor erfaret, at den fremmedes blik kan udvide ens perspektiv på verden.

"Jeg har nok haft min mors nysgerrighed med mig, og den har vaccineret mig mod den frygt, som ofte er baggrunden for den snævre nationalisme. Jeg har også været heldig at møde utroligt mange spændende mennesker i mit virke som præst og biskop", siger Kjeld Holm.

Desuden blev han som teenager formet

af flere oplevelser, hvor det fremmede fik ansigt. Som 15-årig deltog han i en stilekonkurrence om danskhed udskrevet af Grænseforeningen. Kjeld Holm vandt, og præmien var et ophold i Kappel i Sydslesvig. Under opholdet deltog han i en sommerfest, hvor han mødte en mørklødet pige på sin egen alder og forelskede sig. Hun inviterede ham til at besøge sig, og hendes hjem viste sig at være en primitiv barak, hvor østpreussiske krigsflygtninge, endnu 20 år efter krigens ophør, var indkvarteret.

"Jeg havde hørt og læst om flygtninge før, men her blev der sat ansigt på. Når det fremmede bliver konkret, bliver det til en del af ens virkelighed, som man er etisk forpligtet på".

LUKKETHED FINDES STADIG

Omtrent samtidig havde Kjeld Holm en lærer, Johannes Rasmussen, som ikke blot var ekstraordinært vidende om litteratur og introducerede eleverne til modernistisk poesi, men også flere gange tog til Wien for at arbejde i lejre for ungarske flygtninge og siden rejste til Hong Kong og oprettede en flygtningelejr.

"I forbindelse med Seksdageskrigen rejste han til Palæstina, og da han kom hjem, gjorde han i radioen opmærksom på, at palæstinenserne også var mennesker med rettigheder. Han sagde fra over for den herskende konsensus", husker Kjeld Holm.

Det har han også selv gjort adskillige gange, bl.a. ved at forsvare muslimers ret til frit at dyrke deres religion og argumentere for vielse af homoseksuelle i folkekirken. Begge dele har han modtaget drøje hug for. Men også taknemlighed. Senest da han for nylig var til 50-års-studenterbilæum i Haderslev. Da han ved frokostbuffeten ville betale for sine drikkevarer, afviste serveringspersonalet at tage imod penge. "Du har kæmpet vores sag, så jeg giver", lød forklaringen fra en ung mand bag disken, der havde anden etnisk baggrund end dansk.

Ordvekslingen blev overhørt af en anden deltager i jubilæet, som Kjeld Holm svagt huskede fra sin gymnasietid. "Hans kommentar lød: 'Så er det da underligt, at han taler så dårligt dansk'", fortæller Kjeld Holm og tilføjer:

"Jeg ved ikke, hvad forklaringen er på, at den lukkethed stadig findes. Men jeg tror, at den eneste kur mod den er, at vi aldrig lader den nationale fortælling stå alene. For fristelsen til at forsimple fortællingerne ligger i os alle. Selvom jeg i dag betragter Tyskland som et af de mest levende demokratier i verden, og tusind gange hellere ville drikke en øl med Angela Merkel end med Donald Trump, kan jeg stadig ikke holde med Tyskland, hvis jeg for eksempel ser en fodboldkamp mellem Tyskland og Frankrig – også selvom jeg synes, at tyskerne spiller bedst". ●

KJELD HOLM, født 1945, opvokset i landsbyen Diernæs mellem Aabenraa og Haderslev, flyttede til Aarhus i 1965, mag.art. i idehistorie med teologisk tillægseksamen, biskop over Aarhus Stift 1994-2015, formand for Nævnet for Etnisk Ligestilling 1997-2002, forfatter til en række bøger, bl.a. tre erindringsbøger. Den seneste, *Misklang og samklang. Træk af erindringens etik*, udkom i slutningen af 2017.

ANMELDELSE

OVER STREGEN I FLENSBORG

Flensborg-fortællings romanagtige tilgang til stoffet gør historien levende, når den tidligere civilingeniør Harald Dirks skriver om skæbner, der gik over stregen mellem dansk og tysk

Af Hans Boll-Johansen

Harald Dirks blev født i Flensborg i 1936 som søn af viceskoleinspektøren på Duborg-Skolen. Tidspunktet og stedet er afgørende. Flensborg er et særligt sted for mødet mellem dansk og tysk, og perioden op til Anden Verdenskrig var speciel, fordi folk i særlig grad blev tvunget til at tage stilling til, om de hørte til på den ene eller den anden side af stregen.

Efter et langt professionelt liv som civilingeniør i Tyskland og Danmark drejede Harald Dirks blikket tilbage mod fortiden, og da slog det ham, at der blandt de kære skikkelser i hans barndom var usædvanlig mange grænseoverskridende skæbner. Det måtte han skrive en bog om. Lad mig straks sige, at han er sluppet godt fra det. Ikke mindst i betragtning af, at det er første gang, han udgiver en tekst i den genre.

Forfatteren er særligt fascineret af kvindeskæbnerne i moderens generation, det vil sige i perioden fra århundredskiftet op til Anden Verdenskrig.

Hvilke fremtidsmuligheder var der i Flensborg for unge kvinder, som var døtre af byens bedre borgerskab? Det kan siges ganske kort: de var afhængige af de mænd, de (tilfældigvis) mødte. Gasværksdirektøren havde fire døtre, som på en eller anden måde skulle bringes i vej, og som på forskellig vis gik over den streg, der adskiller dansk og tysk. Direktøren havde selvfølgelig sine meninger, men kønsdriften er kendt for hverken at

respektere faderskikkelser eller nationale forskelle.

Harald Dirks mor var så heldig at møde en mand, der blev viceskoleinspektør for Duborg-Skolen, og dermed var hun forsørget til den danske side, angiveligt uden nogensinde at være fristet til at udfordre grænsen. Godt for hende.

ELLA OG VIGGO

Så glat gik det ikke for de andre. Den ældste søster, der bar det bibelske navn Maria

Kønsdriften er kendt for hverken at respektere faderskikkelser eller nationale forskelle

Magdalena, giftede sig med en ung mand, som aspirerede til at blive missionær i tysk Østafrika lige omkring ækvator, med malariamyg, sumpfeber og det hele: meget mere end han havde immunforsvar til. Hun skulle lige uddannes til sygeplejer-

ske, inden hun kunne tage afsted, så han rejste i forvejen, og hun fulgte efter på et af den tyske krigsmarines stolte fartøjer. På den lange sørejse gennem Middelhavet blev hun betaget af en tysk lægeofficer, som med held kurtiserede den smukke unge kvinde, og som hun derefter tilbragte nogle hede, subtropiske nætter sammen med. Det var hendes livs store kærlighed, men dermed var denne danske skønhed jo gået over stregen til den tyske side.

Ikke mindre passioneret var moderens anden søster, Ellen Kirstine, kaldet Ella, som levede 20 år i et grænseoverskridende forhold til den farverige grev Viggo von Holstein Rathlou, der bestred et job som overbibliotekar i Flensborg ved siden af sit embede ved Statsbiblioteket i Aarhus, hvor han i øvrigt var gift til anden side. Holstein Rathlou var glødende Ejder-dansker og mente, at denne sag bedst blev varetaget af Frits Clausens danske nazistparti, DNSAP, som

han derfor meldte sig ind i, hvorefter han kort efter blev medlem af partiets såkaldte Storråd. Det blev takseret til to års fængsel efter krigen. Viggo erkendte aldrig, at han var gået over stregen, men det mente folk i Flensborg nok, at Ella var.

Sjovt nok benægter Axel Johnsens grundige artikel om Holstein Rathlou i John T. Lauridsens *Over Stregen under besættelsen* (2007), at Holstein Rathlou skulle være damernes ven på Flensborg Bibliotek og pleje "venskabelig omgang" med det kvindelige personale. "Beskyldningerne havde intet på sig." Harald Dirks' bog kan altså her føje nuancer til Holstein Rathlous i forvejen temmelig vidtløftige livshistorie.

NAZIFICERINGEN

Det andet spor, som kører gennem bogen, er nazismens meget påtrængende nærvær. Her mærker man forskellen mellem Flensborg og Aabenraa, hvor jeg selv er vokset op.

Ella, som i 1934 var så uforsigtig at sige sin mening om Hitler, blev afskediget på gråt papir fra et job, hun havde klaret upåklageligt gennem 12 år. Vi havde en episode med en lektor på Aabenraa Stats-skole, Viggo Rosent, som var anklaget for den samme forbrydelse, og som nazisterne arbejdede ihærdigt på at få afskediget, men det lykkedes ikke.

Den jødiske synagoge i Frederiksstad blev ødelagt af en deling SA- og SS-folk fra Flensborg. Vi oplevede ikke den slags i Aabenraa, hvorimod et forsøg på at angribe frimurerlogen førte til en dom – men til gerningsmændene selv under retsopgøret efter krigen.

Hvis en flensborgenser kritiserede "føreren", fortæller Dirks, kunne han eller hun blive hentet og sendt til et ukendt sted, og et par år senere kunne familien få meddelelse om, at personen desværre var

afgået ved døden. I Aabenraa blev det indberettet til hovedkvarteret Dibbernhaus i Skibbrogade, hvis man var for åbenmundet over for sin hjemmetyske barber, som det skete for pastor Rishøjgaard, men han endte aldrig i en kz-lejr.

Danske i Flensborg levede livet langt farligere under nazismen end vi, der 20 kilometer længere nordpå var delvist beskyttet af samarbejdspolitikens paraply. Der var ikke ligefrem ytringsfrihed i Aabenraa, men i Flensborg var det blodig alvor: "Folk blev sat i fængsel og det, der var værre, hvor der blot var mistanke om afvigende meninger."

Der var selvfølgelig mænd, også i Dirks' familie, som opterede for "Rigets ubestridte Fører", fx missionærsønnen Hans Adolph Bock, som oplevede, at hans far blev jaget ud af Afrika af franskmændene, da tyskerne tabte Første Verdenskrig. Hans Adolph glemte aldrig de ydmygelser, fredsslutningen efter Første Verdenskrig medførte for hans familie, og hans had til englændere og franskmænd sendte ham direkte i armene på nazistpartiet. Han blev uddannet som læge i Göttingen, men efter krigen gik han over stregen til Danmark og blev Harald Dirks' elskede familielæge i Sønderborg. Så kringlet kan historien arbejde, når den skal læge gamle sår.

Harald Dirks' romanagtige tilgang til stoffet, eksempelvis når han forestiller sig de samtaler, Viggo og Ella havde på værelse 312 på Grand Hotel i Aabenraa, eller de søde ord, Ernst og Maria Magdalena udvekslede ombord på Kronprinz i Middehavet, fungerer rigtig fint. Forfatteren

er en underfundig stilist med et godt greb om sit let arkaiserende sprog, som klæder en mand af årgang 1936. ●

Harald Dirks:
*Over stregen. En
Flensborg-kronike.
Hovedland 2017.
230 sider. 269 kr.*

HANS BOLL-JOHANSEN (f. 1936) er dr.phil. i fransk litteraturhistorie. Lektor emeritus og fhv. litteraturkritiker ved Information og Politiken. Han udgav i 2015 erindringsbogen *Danskerpak og tyskerpak* (Gyldendal) om sin opvækst i grænselandet.

DEN IBERISKE DOMINOBRIK

Bliver den catalonske separatistbevægelse anledning til grundlæggende ændringer for mindretallenes vilkår i Europa? Eksperten Uffe Østergaard mener, at det danske rigsfællesskab kommer til at skulle lære af, hvordan den spanske regering håndterer krisen; og den tyske model kan blive løsningen, både i Danmark og i Spanien

Af Rasmus Vangshardt

Den 31. oktober 1978 gik spanierne til valg. Efter militærdiktatoren Francos død i november 1975 var man klar til den endelige overgang til et konstitutionelt monarki og dermed også demokrati. "Støtter De den nye forfatning?" spurgte man det spanske folk.

67% af de stemmeberettigede spaniere dukkede op, og 92% af dem tilkendegav, at de støttede forfatningen. Ganske opsigtsvækkende adskilte Catalonien sig ikke videre fra resten af Spanien.

68% stemte, og hele 95% af dem støttede forfatningen, der sikrer et samlet Spanien.

40 år senere, 1. oktober 2017, stemte catalonierne så om selvstændighed. Her mødte lidt over to millioner mennesker op, hvilket udgør 43% af de stemmeberettigede – 92% stemte for en løsrivelse.

Hvad er der sket siden Francos død? Hvorfor har separatismen så gode kår i Europa for tiden? Og hvad vil det betyde for Europas mange nationale mindretal?

CATALONIEN VERSUS SLESVIG

Den catalonske krise eskalerede for alvor, da den catalonske præsident Carles Puigdemont i sommeren 2017 udskrev en

folkeafstemning om Cataloniens løsrivelse fra kongeriget Spanien i form af en selvstændig republik.

Med henvisning til den forfatning, catalonierne selv med overvældende flertal vedtog i 1978, mener både den spanske regering og den spanske højesteret, at en sådan afstemning er ulovlig, og centralregeringen i Madrid forsøgte derfor indædt at forhindre afstemningen.

Det lykkedes politiet at lukke cirka hvert andet afstemningssted i Catalonien, men altså ikke at forhindre afstemningen.

Den spanske regering aktiverede derfor forfatningens §155, der garanterer, at centralregeringen kan overtage kontrollen med en autonom provins som Catalonien. Det gælder blandt andet de væbnede styrker og finanssystemerne. Cataloniens præsident og flere af hans nærmeste allierede måtte flygte ud af landet og opholder sig i skrivende stund i Belgien. De vil efter alt at dømme blive arresteret, hvis de sætter fod på spansk jord.

Samtidig er debatten stærkt polariseret. Det kan man eksempelvis se i måden, der tales på i Spanien. Den spanske filosof Fernando Savater, der er en hård kritiker

af separatismen, har ifølge Weekendavisen kaldt Puigdemont og hans støtter for "middelalderlige nationalister," mens Puigdemonts folk har svaret ved at kalde Savater en "centralistisk nationalist". Som udenforstående kunne man derved få det indtryk, at alle mener, at alle andre er nationalister.

ET NATIONALT MINDRETAL?

Ekspert er enige om, at udviklingen i Catalonien vil få omfattende konsekvenser for mindretalsvilkår i hele Europa.

Foto: Mads Claus Rasmussen/Scanpix

Det første spørgsmål er imidlertid, om catalonierne overhovedet er at regne for et nationalt mindretal på linje med så mange andre folkeslag i Europa.

Magasinet Grænsen har gerne villet spørge dem selv, og indtil for nylig havde de faktisk en repræsentant i København. Det catalonske selvstyre har et "Kontor for handel og investering" ved Nyhavn i hovedstaden, og indtil oktober måned har den navnkundige Francesca Guardiola fungeret som en slags nordisk skyggeambassadør for catalonierne. Hun er søster

til den tidligere Barcelona-fodboldspiller og -træner Pep Guardiola, der er kendt som en fremtrædende catalonsk nationalist. For tiden træner han engelske Manchester City.

I slutningen af oktober 2017 beordrede den spanske premierminister Mariano Rajoy en række af disse catalonske politiske aktiviteter i udlandet nedlagt.

Når man derfor nu spørger det catalonske kontor i København, om Francesca Guardiola vil stille op til et par spørgsmål, svarer dets danske direktør Jacob Duus ►

Kan denne mand udløse en domino-effekt i Europa? Den catalonske præsident Carles Puigdemont under et pressemøde på Christiansborg efter sit besøg i København i januar 2018. Europa-ekspert Uffe Østergaard mener, at den catalonske separatisme vil forværre forholdet mellem nationale mindretal og EU.

- derfor blot følgende: "Den politiske delegation er lukket ned, hvorfor vi desværre ikke kan bidrage med information."

Spørger man i stedet den danske Europa-ekspert Uffe Østergaard giver det ikke mening at betragte catalonierne som et nationalt mindretal: "De regner ikke sig selv som et nationalt mindretal. De er jo i flertal i den stat, de gerne vil have. Og hvis det skulle lykkes, vil de rykke over i en anden kategori, nemlig den for ikke-anerkendte nationalstater," siger han.

Spanien kommer til at ligne Tyskland

– Uffe Østergaard

Carles Puigdemont forlod for første gang sit eksil i Belgien i januar 2018 – til fordel for København. Her besøgte han først Københavns Universitet og efterfølgende Christiansborg. Professor i statskundskab Mikkel Vedby Rasmussen forklarede efterfølgende til TV 2 News, at det var Puigdemonts egne folk, der havde kontaktet ham og spurgt, om Københavns Universitet kunne have interesse i at lade Puigdemont tale.

Man takkede ja, men lod ham i stedet indgå i en kritisk debat, hvor særligt professor Marlene Wind gik hårdt til Puigdemont. Hun spurgte blandt andet, om løsrivelsestrangen handlede om egoisme. Catalonien er klart rigere end mange andre spanske provinser. I 2011 stod landet ifølge Danmarks Radio således for hele 18,8% af Spaniens BNP. Det er på trods af, at Cataloniens areal kun udgør 6% af Spanien.

En grund til, at Puigdemont og hans rådgivere valgte Danmark, kunne være, at man ser et forbillede i Danmark, eller at man betragter Danmark som velvilligt indstillet over for den catalonske sag. De

fleste danske politikere nægtede imidlertid at mødes med Puigdemont.

REGIONERNES SPANIEN

Ifølge Uffe Østergaard bør både EU, Spanien, catalonierne – og Danmark – dog kigge et andet sted hen. Til Tyskland:

"Der skal jo komme en løsning. Den vil indebære en omdefinition af Spanien fra at være en centralistisk stat til at være en føderal stat."

Et slags 'Regionernes Spanien'?

"Nej, snarere delstater. Spanien kommer til at ligne Tyskland. Der er to velfungerende forbundsstater i Europa, Tyskland og Østrig. Der er for mig at se meget lidt tvivl om, at Spanierne bliver nødt til at gå den samme vej. Det bliver Italien i øvrigt også. Det er også interessant fra et dansk perspektiv, fordi Tyskland nok bliver forbilledet fremadrettet."

Hvad har det med os at gøre?

"Blandt danskere er der ingen forståelse for den tyske indretning af politik. Vi forstår simpelthen ikke, at føderalisme er et positivt begreb. Men det er den eneste måde, hvorpå vi kan redde Rigsfællesskabet. Ligesom spanierne har vi brug for et begreb om, hvordan Grønland, Færøerne og Danmark fremadrettet kan være tre separate folk."

"Føderalisme er et skældsord, fordi vi tror, at det er centralisme. Men det er faktisk det modsatte. Både i Tyskland, men også andre steder i Europa. Føderalisme vil sige, at man deponerer magten i de enkelte Länder i Tyskland, ikke centralistisk. I virkeligheden er Danmark derimod en enhedsstat. Vi har været gode til at give mindretalsrettigheder, men det er jo inden for en enhedsstat. Det er noget andet med catalonierne. Man bliver nødt til at lave den spanske forfatning om, så den ligner den tyske. Det er slet ikke den udvikling, vi selv pt. efterstræber over for Færøerne og Grønland. Men hvis vi ikke også orienterer os mod den tyske indretning med mere føderalisme, vil Rigsfællesskabet gå i opløsning."

Derfor mener Uffe Østergaard altså, at det er den tyske ordning, der bliver løsningen fremadrettet, både i Rigsfællesskabet

og i Spanien. Han mener derfor snarere, at man skal rette blikket mod Berlin end mod det dansk-tyske grænseland, hvis man skal lede efter europæiske forbilleder.

"Man skal ikke overdrive muligheden for at sælge den dansk-tyske model andre steder som på Krim-halvøen eller i Catalonien. Selvom modellen er fra 1955 med København-Bonn-Erklæringerne, går den jo tilbage til 1920. Der må man huske, at Tyskland lige havde tabt krigen, og at det internationale samfund stillede med franske tropper, der tog styringen over embedsværket i Flensborg. Det er krige, der flytter grænser."

FOLKENES SELVBESTEMMELSESRET

I den spansk-catalonske konflikt er et centralt begreb "folkenes selvbestemmelsesret", som også havde relevans i løsningen af det slesvigske spørgsmål. I Danmark er en hård kritiker af den spanske regering eksempelvis den sønderjyske højskoleforstander Thue Kjærhus, der mener, at både den spanske centralregering og EU ignorerer princippet om selvbestemmelsesretten.

Med henvisning til principperne for ordningen af det europæiske landkort efter Første Verdenskrig skriver Thue Kjærhus eksempelvis på Facebook, at "et folk har ret til selvstændighed, hvis der er flertal

Det er krige, der flytter grænser

– Uffe Østergaard

herfor. Hverken Spanien eller EU har moralsk eller demokratisk ret til at benægte et sådant ønske." Han mener derfor, at også catalonierne har ret til at påkalde sig folkenes selvbestemmelsesret, og at EU derfor burde foranstalte en folkeafstemning. Det er Uffe Østergaard uenig i:

“Princippet om folkenes selvbestemmelsesret (der nu er en del af FN-pagten, red.) giver ikke ret til separatisme og egne stater. Doktrinen blev formuleret i 1917 af Woodrow Wilson. Der gjorde man den til et princip for fredsslutninger. Men da det kom til *business*, realiteter, blev det ikke hvert folk, sin stat. Kigger man på historien, bliver det meget mere kompliceret, og det er for enkelt at påkalde sig folkenes selvbestemmelsesret.

Den skal kombineres med den historiske erfaring, at grænser laver man først om efter en krig.” Det kan lyde som en kynisk betragtning, men faktisk ser Uffe Østergaard også lyse sider i forbindelse med den debat:

“Det morer mig, at de her separatistbevægelser på en måde bliver udtryk for en rørende tillid til EU: At verden er blevet så fredelig, at man kan ændre grænser uden krig. Det er jo en tillid til EU, som EU skuffer ved ikke at støtte eksempelvis catalonierne.”

Men er det ikke en berettiget frygt i EU og andre steder, at udviklingen i Catalonien vil skade de nationale mindretals politiske status i Europa?

“Jo da! Der er mange andre mindretal, der sidder og venter på udviklingen i Catalonien, fordi de også vil have selvstændighed. Og de vil ikke have 'Regionernes Europa', de vil have egne nationalstater. Der er ingen tvivl om, at catalonierne vil forværre forholdet mellem mindretal og EU.” ●

Annonce

Fuld fokus på grænselandet - hver dag på to sprog!

Med Flensborg Avis får du dagligt det fulde udbytte af grænselandet.

Desuden sammenfatter og analyserer vi for dig de overordnede begivenheder i Danmark og Tyskland.

På de bærende artikler er der resumeer på det modsatte sprog. Så du ikke går glip af noget!

www.flad.de

FLENSBURG AVIS

... vi gør Danmark lidt større

HISTORIEQUIZ

1.

Forstuen, dagligstuen og den fine stue i en sønderjysk gård har særlige betegnelser. Hvad kaldes disse tre rum?

Foto: Danmarkshistorien.dk

2.

Det var i 1870'erne blevet spået, at Sønderjylland engang ville blive genforenet med Danmark, og at den danske konge da ville komme ridende over grænsen på en hvid hest. Denne spådom kendte kongen og lånte derfor en hvid hest, da han red over grænsen ved Frederikshøj den 10. juli 1920. Hvad hed kongen, og hvad hed hesten?

3.

Det var en syerske i Persillegade i Aabenraa, der havde fremsat spådommen om den kommende genforening. Hun levede fra 1805 til 1881 og fremsatte fra 1840'erne adskillige spådomme. Hvad hed kvinden?

4.

Dansk Skoleforening for Sydslesvig e.V. står for driften af de danske skoler i Sydslesvig. Hvor mange danske skoler er der i Sydslesvig (2017)?

5.

I Nordslesvig er det Deutscher Sprach- und Schulverein, der står for driften af det tyske mindretals skoler. Hvor mange tyske skoler er der i Nordslesvig (2017)?

6.

Grev Gerhard den 3. af Holsten blev også hertug af Slesvig og rigsforstander i Danmark, indtil han blev myrdet i 1340 af Niels Ebbesen. I Holsten kaldes Gerhard som regel "den store," mens han i Danmark kendes under et andet tilnavn. Hvilket?

Foto: denstoredanske.dk

7.

Den sønderjyske rigsdagsmand H.P. Hanssen afsluttede sin store tale på Folkehjem i Aabenraa den 17. november 1918, hvor han bekendtgjorde den kommende folkeafstemning i Sønderjylland, med ordene: "Alt, hvad fædrene har kæmpet, mødrene har grædt. Har den herre stille lempet, så vi vandt vor ret!". Ordene er et citat fra en (uofficiel) nationalsang. Hvilken sang? Hvilket land? Og hvilken forfatter?

8.

Peter Faber har skrevet de kendte og elskede julesange "Højt fra træets grønne top" og "Sikken voldsom trængsel og alarm." Han har også skrevet en sang, der var meget populær under treårskrigen, og som nærmest inkarnerer "ånden fra '48". Hvad hedder sangen?

Foto: arla

9.

En traditionel sønderjysk ret af sommerens nye grøntsager (små gulerødder, bønner, ærter, nye kartofler med mere) i en jævnet mælkesovs er populær på begge sider af grænsen. Den spises som regel med kogt, røget skinke. Hvad hedder retten?

10.

Tre sønderjyske restauranter er i 2017 repræsenteret i gourmetguiden "White Guide". De ligger henholdsvis på halvøen Løjt ved Aabenraa, ved Sønderhav på nordsiden af Flensborg Fjord og i Tønder. Hvad hedder de tre restauranter?

POINT

10 point: Du er virkelig skrap. Har du kigget?

6-9 point: Udmærket.

3-5 point: Du kom gennem quizen med æren i behold.

0-2 point: Der er plads til forbedring.

René Rasmussen er quizmaster. Han er historiker og museumsinspektør ved Sønderborg Slot.

Foto: Helge Krempin

SVAR

1: Svar: Diele, dørs og pisel (nogen gange stavet dømsk og pissel). 2: Svar: Christian den 10. og Margræ Tour. 3: Svar: Jomfru Fanny. 4: Svar: 45. 5: Svar: 14. 6: Svar: Den kullede greve. 7: Svar: "Ja, vi elsker dette landet", Norge og Bjørnstjerne Bjørnson. 8: Svar: "Den tapre landsoldat" ("Dengang jeg drog af sted"). 9: Svar: Snylsk eller Schnüsch. 10: Svar: Knapp, Bind og ROS.

THERKELSENS HJØRNE

KALENDER

Hver tid har sin fortid

Af Knud-Erik Therkelsen

Dronningen har ansat Jes Fabricius Møller som ny kongelig ordenshistoriograf og som kongehusets historiske rådgiver. Han skal holde orden på de 46.000 danske levnedbeskrivelser, som er blevet indsendt af medaljedekorerede danskere, der i forbindelse med deres dekorerings er blevet opfordret til at indsende deres levnedsskrivelse til Amalienborg.

Hans forgænger i jobbet var professor emeritus Knud J.V. Jespersen, der i 2007 udgav "Rytterkongen – et portræt af Christian 10." og i 2012 "Vejen hjem – Sønderjyske skæbner 1864-1920", der rummer en lang række fortrinsvis sønderjyske levnedssforløb fra krigen i 1864 og livet i Sønderjylland under preussisk herredømme. Jespersen var også formand for undervisningsminister Bertel Haarders (V) udvalg til styrkelse af historie i folkeskolen samt det tilsvarende udvalg for samfundsfag. I sin rapport til Bertel Haarder redegør han for, hvordan folkeskoleelever i fremtiden kan blive klædt fagligt bedre på med en såkaldt historiekanon.

Jo, arbejdet som kongelig historiegraf har sat sig spor i form af prioritering og metode og direkte politisk indflydelse på historiefagets møde med sine historieløse omgivelser.

En portrætartikel i Politiken om Jes Fabricius Møller slutter med et citat af den portrætterede: "Jeg siger til mine studerende, at de ikke bliver ordentlige historikere, hvis de ikke læser avis. Historien skrives på baggrund af de nutidige spørgsmål, vi stiller til den. Ude af trit med samtiden kan man ikke fungere i vores fag".

Det er en meget vigtig pointe, Jes Fabricius Møller her trækker frem. Historiefortællingen bør nemlig være dynamisk og ændres over tid, fordi samtiden har brug for svar på nye spørgsmål, som vokser frem. I

dag er de fleste historikere enige om, at hver generation har sin opfattelse af historien. Professor Steen Bo Frandsen, Syddansk Universitet, siger, at "hver tid har sin fortid", og at "enhver tid har den historie, den har brug for". Vi stiller spørgsmål til historien ud fra samtidens behov og bør i historien finde de svar, der kan forklare vores egen tid og det samfund, vi er en del af.

Globalisering, europæisk samarbejde og kulturmøde stiller andre spørgsmål og efterspørger en anden historiefortælling.

Nationernes historie bliver til myten om nationernes historie

Historikerne må træde ud af den nationale boble og anskue fortællingen om os selv i et større perspektiv. Nationernes historie bliver til myten om nationernes historie. Fokus flyttes fra fortællingen om os selv til fortællingen om vekselvirkningen mellem det danske og vores naboer.

I den sammenhæng spiller grænselandets og mindretallenes historie en væsentlig rolle, fordi man i grænselandet har århundreders erfaring med mødet med det fremmede. I lyset af, at vores skæbne som nation (folk) og som stat ikke længere kan anskues isoleret, men kun i sammenhæng med de andre, som vi uimodsigeligt deler skæbne med, må historikerne fortælle historien på en måde, så vi og ikke mindst vores politikere får hjælp til at håndtere nutiden og fremtiden til fælles bedste. ●

Knud-Erik Therkelsen
er generalsekretær i Grænseforeningen

FEBRUAR 2018

10/2

Lokalforeningsmøde i Jystrup

17/2

Lokalforeningsmøde i Middelfart

20-21/2

Årgangsbesøg i København

23-25/2

"Ferie for alle" i Herning

24/2

Efterskolernes Dag i Sydslesvig. A.P. Møller Skolen

MARTS

4/3

"Bunte Innenstadt" i Flensburg

6-7/3

Danmarks Læringsfestival.

Bella Centret

10-11/3

Historiske Dage.

Øksnehallen

Foto: Wikipedia

17/3

Sydslesvigkonference på Christianslyst

27/3

Møde i Grænseforeningens formandskab. Middelfart

APRIL

13-14/4

Bestyrelsesmøde på Christianslyst

18-19/4

Skolemesse i Aarhus Musikhus

LOKALFORENINGER

FOREDRAG OG MØDER ARRANGERET AF LOKALFORENINGERNE

Medmindre andet er nævnt, kan man tilmelde sig uanset bopæl eller medlemskab af lokalforeningen.

SJÆLLAND

Dianalund og Stenlille

Foredrag. 28. februar kl. 19:30. Degneparken 1, Dianalund. Erik Nielsen, mangeårigt medlem af bestyrelsen i Grænseforeningen i Sorø, vil fortælle om en del af de danske kolonier med fokus på Dansk Vestindien og slaveriet i lyset af det nylige jubilæum for afhændelsen af øerne til USA. Foredraget vil undervejs blive illustreret med fotos. Pris for foredrag, kaffe og kage 40 kr.

Generalforsamling og foredrag. 11. april kl. 19:30. Degneparken, Degneparken 1, Dianalund. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efter generalforsamlingen er der foredrag ved Svend Beier, Sorø, med udgangspunkt i hans erindringer, "Sønderjysk lommeuld", om opvæksten i Vollerup midt i Sønderjylland i 1940'erne. Efter foredraget er foreningen vært ved ost og rødvin.

Fuglebjerg og Hyllested

Generalforsamling. 12. april kl. 18:30. Missionshuset, Korsørvej 15, 4250 Fuglebjerg. Vi starter med smørrebrød og hyggeligt samvær. Efter generalforsamlingen er der fællessang og kaffebord. Billedserie fra Sydslesvig. Entre inkl. tre stk. smørrebrød samt øl, vand, kaffe, te og kage kr. 100,-. Tilmelding nødvendig senest torsdag 5. april 2018 til Erling Nielsen. Tlf. 5545 3583 eller e-mail: erlingnielsen@stofanet.dk.

Guldborgsund

Generalforsamling. 6. marts kl. 18:30. Kulturforsyningen, Voldgade 1, Nykøbing. Falster. Ordinær generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efter generalforsamlingen er foreningen vært ved smørrebrød og sækkepibekonzert med Jens Hørring Olsen, som fortæller om instrumenterne. Samtidig vil der være sang af Mette Rolvung og musik fra middelalderen.

Gørlev og Høng

Foredrag og generalforsamling. 21. marts kl. 19:30. Høng Gymnasium, Hovedgaden 2, 4270 Høng. Efter generalforsamlingen foredraget "London kalder. Hilsen til Herluf og Viggo". Finn Jensen og Henning Bonde fortæller om besættelsestiden ved Kattrup Gods, hvor der fandt en del våbenedkastninger sted. Nogle af de deltagende frihedskæmpere fortæller selv om deres oplevelser på nogle enestående lydbånd.

Kreds 6 – Vestsjælland

Kredskursus. 17. marts kl. 09:30. "Aktiviteten", Hovedgaden 60 B, 4295 Stenlille. Taler: Poul Grønne Kristensen, Viborg. Emne: "Det delte Tyskland set fra cykelsadlen". Taler: Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors. Emne: "Fornylse skal der til". Taler: Gunvor Vestergaard, Grænseforeningen. "På rejse i et Grænseland – mindretal i undervisningen". Morgenkaffe, frokost, eftermiddagskaffe. Pris kr. 100,-. Tilmelding nødvendig senest lørdag 11. marts 2018 til kredsformand Erling Nielsen. Tlf. 55 45 35 83 eller e-mail: erlingnielsen@stofanet.dk

Lolland

Generalforsamling. 12. marts kl. 19:00. Sognets Hus, Kirkestræde 6, Maribo. Dagsorden ifølge vedtægter. Efterfølgende fortæller

journalist Erik Holm om sit hjerdebarn, Folketidendes rejseklub, Klub FT, hvor han gennem 31 år har ført lolland-falstringer rundt i hele verden.

Midtsjælland

"En familie på begge sider af grænsen i det 20. århundrede". 7. marts kl. 19:00. Syv Sognegård, Skolevej 17, 4130 Viby Sj. Forårsmøde. Jens Andresen, formand for Grænseforeningen, holder foredrag om, hvordan danskheden udvikles i en tilfældig sydslesvigsk familie i krig og fred. Fælles kaffebord og hyggeligt samvær, hvor foreningen er vært.

Generalforsamling. 19. april kl. 19:00. Syv Sognegård, Skolevej 17, 4130 Viby Sj. Dagsorden ifølge vedtægternes §4. Efter generalforsamlingen er foreningen vært ved fælles kaffebord. Derefter holder Niels Henriksen foredrag om konger og hertuger i Slesvig, hvem? – hvad? – hvor?

Næstved

Generalforsamling. 21. februar kl. 19:00. Sognegården, Parkvej 101 v/Skt. Jørgens Kirke i Næstved. Dagsorden iflg. vedtægter. Efter generalforsamlingen er der smørrebrød, øl og vand samt kaffe/te. Derfor gerne tilmelding til Lars Bjerre, 5573 2635, larsbjerre2@outlook.dk eller til Carl, 2145 2972, carlrita@turbopost.dk.

Foredrag. 1918 til 1920. 18. april kl. 19:00. Sognegården, Parkvej 101 v/Skt. Jørgens Kirke i Næstved. På Dybbølsdagen kommer Knud-Erik Therkelsen og holder foredrag om årene fra 1918 til Genforeningen i 1920. Entré 50 kr. inkl. kaffe og kage. For de medlemmer, der bor udenfor Næstved, prøver vi at lette transporten ved at arrangere fælleskørsel. Ring på tlf. 55 73 26 35 eller send en mail

til larsbjerre2@outlook.dk, hvis du vil køre med til Næstved – eller mail til Herbert Silz, hvis du vil køre med fra Vordingborg.

Ringsted og omegn

Generalforsamling. 26. februar kl. 19:00. Anlægspavillonen Tværalle 5, Ringsted. Dagsorden ifølge vedtægterne. Efter kaffen fortæller Mogens Larsen om den kommende tur til Sydslesvig.

Sangaften. 21. marts kl. 19:00. Klostermarkskirken. Ahorn Alle 46 c, Ringsted. Den årlige sangaften med Johan Herold. I pausen sønderjysk kaffebord. Pris for medlemmer 50,- kr. Ikke medlemmer 60,- kr.

Slagelse og omegn

Generalforsamling. 21. marts kl. 19:00. Slagelse Bibliotek Stenstuegade 1-3, Lokale 1, 4200 Slagelse. Dagsorden i henhold til foreningens vedtægter. Derefter debat om foreningens fremtid. Foreningen er vært ved kaffe/the og kage.

Sorø

"Generationspassiar" og generalforsamling. 18. april kl. 19:00. "Værkerne" på Frederiksvej. Vi afslutter vor mødesæson med vor ordinære generalforsamling; men først lader vi aftenen begynde med en "generationspassiar" mellem formand i Sorø, Niels Henriksen, og projektleder i Grænseforeningen, Jeppe Pers. Mødets moderator vil være Grænseforeningens foreningskonsulent Claus Jørn Jensen. Mellem denne "generationspassiar" og generalforsamlingen vil Grænseforeningen i Sorø traditionen tro være vært ved et beskedent traktament med ost og rødvin til sine medlemmer, hvortil også ikke-medlemmer er velkomne – de skal bare betale 50 kroner per kuvert.

SYDDANMARK**Ejby – Asperup og omegn**

Generalforsamling. 15. marts kl. 14:30. Baaringvad 18 A, 5580 Nr. Aaby. Generalforsamling hos Ulla Rønhave.

Esbjerg kommune – Ribe, Esbjerg og Bramming

Om tyskerbørn – Søgen efter sandheden. 25. februar kl. 14:00. Bramming Sognegård, Nørregade 58. Bramming. Musiker og journalist Hans R. Rømer fortæller. Fællesmøde med Grundtvigsk Højskoleforening for Bramming og omegn. Alle er velkommen. Entre plus kaffe kr. 30,- for medlem/kr. 50,- for ikke-medlemmer.

Fredericia – Middelfart

Generalforsamling. 22. marts kl. 19:30. Trinitatis Sognegård, Danmarksgade 61, 7000 Fredericia. Dagsorden ifølge vedtægterne. Kaffe bord, fællessang og spillemandsmusik.

Faaborg-Midtfyn

Generalforsamling og foredrag. 22. marts kl. 19:00. Faaborgegnens Efterskole, Kirkevej 13, Horne, 5600 Faaborg Generalforsamling. Kl. 19.30 foredrag ved tidl. sognepræst Einar Fog-Nielsen ved Faaborg-Diarnæs Sogne. Han fortæller om sin bedstemors bøger med glimt af den sønderjyske historie mellem 1864 og 1920. Entre 50 kr. inkl. kaffe og kage.

Haderslev

Afstemningsfest. 10. februar kl. 14:00. Hotel Norden, Storegade 55, 6100 Haderslev. Fhv. Generalkonsul Henrik Becker-Christensen, Flensborg, holder festtalen. Som fast tradition skal vi også lytte til sangkoret De Hylende Hunde fra Øster Lindet under ledelse af Ellinor Jensen suppleret med fællessange. Entre og kaffe: Medlemmer/ikke-medlemmer 100 kr./150

kr. Tilmelding senest to dage før til Finn Lyster tlf. 74 52 59 79 (mobil 28 31 42 41) eller Peter Popp Andersen 74 56 22 77 (mobil 20 66 76 22).

Foredrag og generalforsamling. 14. marts kl. 19:00. Hoptrup Efterskole Hoptrup Hovedgade 11, 6100 Haderslev. Biskop emeritus Karsten Nissen, Aabenraa, taler: "Hvor går grænsen?". Efter kaffepause (80 kr.) afholdes ordinær generalforsamling. Dagsorden ifølge vedtægterne. Tilmelding senest to hverdage før til Finn Lyster tlf. 74 52 59 79 (mobil 28 31 42 41) eller Peter Popp Andersen 74 56 22 77 (mobil 20 66 76 22).

Kolding og omegn

Afstemningsfest. 10. februar kl. 14:00. Seniorhuset, Skolegade 10, 6070 Christiansfeld. Festligholdelse af Afstemningsdagen den 10. februar. Festtalen holdes af kultur- og kirkeminister Mette Bock. Pris inkl. kaffebord: 75 kr. Tilmelding senest mandag den 5. februar til Henning Haugaard på telefon 51 18 29 78 eller mail: haugaardkolding@mail.tele.dk.

Generalforsamling og foredrag. 5. marts kl. 19:00. Kvarterhuset, Junghansvej 121 6000 Kolding. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Derefter kaffebord med boller og lagkage. Efter kaffen fortæller Gustav Schmidt Hansen, Kolding, om sit arbejdsliv i den maritime branche. Han kalder sit foredrag: 40 år i det blå Danmark.

Kreds 20

Årsmøde i Kreds 20. 13. marts kl. 19:00. Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, 7182 Bredsten. Søren Riishøj: Polens historie og det tyske mindretal i Schlesien. Søren Riishøj er lektor emeritus ved Institut for Statskundskab, SDU, og ekspert i Østeuropa. Efter kaffen

er der årsmøde. Tilmelding senest den 6. marts til Kirsten Rykind-Eriksen, mail rykind@bbsyd.dk.

Kreds 22

"Min tid som politiker og minister". 7. marts kl. 19:00. Årre Kro, Skolegade 13 6818 Årre. Anke Spørendonk vil fortælle om sin tid i og med SSW og Landdagen i Kiel.

Nyborg og Kerteminde

Generalforsamling og foredrag. 13. marts kl. 19:00. Anders Draghes Gård, Kongensgade 24, Nyborg. Efter generalforsamlingen vil overvagtmester på Nyborg Statsfængsel, Christian Ranum, fortælle om sine oplevelser som udsendt i Kosovo og Irak. Kaffe og hjemmebakket kage 25 kr.

Odense og omegn

Oplæg og generalforsamling. 16. april kl. 19:00. Sanderum Sognegård, Sanderumvej 129, Odense. Før selve generalforsamlingen vil Katrine Hoop tale om "Vi er gode nok". For sit engagement i Sydslesvig har hun i 2017 fået tildelt Grænseforeningens kulturpris. Dagsorden iflg. vedtægterne. Traktement: Kaffe med kage til en pris af kr. 40,-

Rødding – Vejen

Afstemningsfest. 10. februar kl. 14:00. Konfirmandhuset, Brudepladsen 1, Skodborg, 6630 Rødding. Pris for foredrag og kaffe: 60 kr.

Afstemningsfest, 10. februar kl. 19:30 Sdr. Hygum Forsamlingshus, Ribevej 51, Sdr. Hygum, 6630 Rødding. Den danske ambassadør i Tyskland, Friis Arne Petersen, vil komme og holde foredrag. Aftenen vil blive krydret med fællessange, kaffe og kage. Prisen er kr. 75 inkl. kaffe og kage.

Generalforsamling og foredrag 15. marts kl. 19:30. Skibelund

Gymnastik- og Idrætsefterskole, Kongeåvej 34, Vejen. Interessant foredrag med relation til mindretallet og grænseforeningerne. Herefter er der kaffe og kage, som betales af foreningen. Efter kaffen holdes generalforsamling.

Svendborg og omegn

"Fra bondekone til borgmester" og Generalforsamling. 7. marts kl. 19:30. Sct. Jørgens Sognegård, Brydegårdsvej 15 i Svendborg. Else Møller fortæller om sit liv som borgmester i Kerteminde fra 2002 til 2006. Efter foredraget afholdes den årlige generalforsamling. Dagsorden iflg. vedtægterne. Kaffe med brød kr. 50,-. Tilmelding til Minna Bøgebjerg senest den 3. marts på telefon 6225 2223 eller på mail: grothdam@mail.dk

Sønderborg

Afstemningsfest. 11. februar kl. 14:00. Broagersalen ved Broager-Hallen. Afstemningsfest med museumsinspektør Axel Johnsen, Sønderborg Slot, som taler. Alssundorkestret underholder. Kaffe/lagkage kan købes.

Foredrag. 20. marts kl. 19:00. Knøs Gård, Hørup. Foredrag ved tidligere justits-, kultur- og Europaminister i Landdagen i Kiel Anke Spørendonk, Sydslesvigsk Vælgerforening. Titlen er "Et tilbageblik. Min tid som politiker og minister." Der serveres kaffe/kage. Trio 1-2-3 underholder. Kaffe/kage: 40 kr. Tilmelding senest tirsdag den 13. marts til Kirsten Fanø på kifanoe@gmail.com eller 61778515.

Generalforsamling. 24. april kl. 19:00. Idrætshøjskolen, Sønderborg. Generalforsamling ifølge vedtægterne. Kor bestående af elever fra Ejderskolen i Rendsborg underholder. Efter gene- ▶

LOKALFORENINGER

► ralforsamlingen serveres kaffe/ lagkage. Trio 1-2-3 underholder.

Tønder

Afstemningsmøder. 10. februar kl. 19:00. Møgeltønder, Skærbæk, Bredebro, Løgumkloster, Toftlund og Jejsing. Der holdes afstemningsmøder i Møgeltønder, Skærbæk, Bredebro, Løgumkloster, Toftlund og Jejsing. Møderne, der arrangeres lokalt, støttes af Tønder Amts Grænseforening og vil blive annonceret i ugeaviserne.

Pers Awten. 21. februar kl. 19:00. Emmerlev Klev. Bål ved Emmerlev Klev, båltale ved kulturminister Mette Bock. Derefter kaffe på Hohenwarte og Mette Bock fortsætter med sin tale.

Højskoledag. 25. februar kl. 09:30. Emanuel, Tøndervej 38A, Skærbæk. Morgensang v. Tove Tersbøl. Foredraget "Humor som medicin" ved Erik Lindsø. Foredrag ved en hospitalsklovner om humoren, som grundlag for klovners arbejde. Koncert v. Mette og Børge Solkær samt Søren Iversen. Billetter købes, på www.place2book.com.

Grænsesoggenes Vintermøde. 4. marts kl. 14:00. Hostrup kirke, Solvigvej 1, Tønder. Gudstjeneste i Hostrup Kirke ved biskop Elob Westergaard, efterfølgende kaffebord og foredrag i Jejsing Forsamlingshus ved Jørgen Carlsen, tidligere forstander på Testrup Højskole.

Generalforsamling. 18. april kl. 19:30. Løgumkloster Forsamlingshus, Vænget 28, Løgumkloster. Dagsorden ifølge vedtægterne. Se for yderligere program i Digeposten.

Vejle Vesteregn

Afstemningsfest. 10. februar kl. 15:00. Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, 7182 Bredsten. Forfatter Pernille Juhl fortæller ud fra sine bøger *Vent på mig*, *Marie* og *Når solen står højest*, som er skrevet med inspiration fra hendes farfars dagbøger. Han var sønderjysk soldat under 1. Verdenskrig. Entre og kaffe 80 kr.

Oplev Sydslesvig og generalforsamling 22. marts kl. 19:00. Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, 7182 Bredsten. Kathrine Hoop fortæller om projektet "Oplev Sydslesvig", der går ud på at gøre Sydslesvig synlig for danskerne. Entre og kaffe: Kr. 50 for medlemmer og kr. 80 for ikke-medlemmer. Efter kaffen er der ordinær generalforsamling efter vedtægterne.

Aabenraa

Afstemningsfest. 10. februar kl. 19:30. Folkehjem i Aabenraa, Haderslevvej 7, 6200 Aabenraa. Bag arrangementet på 98-års-dagen for afstemningen i Zone 1 står Sprogforeningen, Foreningen Norden, Frederiksklubben, Sønderjysk Skoleforening og GF Aabenraa.

Sangcafé. 20. februar kl. 09:30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, 6392 Bolderslev. Sangcafé på Folkekulturhuset. Pris inkl. kaffe og hjemmebakte boller 35 kr. Bag sangcaféerne står GF Aabenraa sammen med Ældre Sagen.

Foredrag ved Jørn Buch. 5. marts kl. 14:30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, 6392 Bolderslev. Leipzig og Sachsens historie. Pris 80 kr. inkl. kaffe.

Oplæg og generalforsamling. 5. marts kl. 19:30. Billedsalen, Folkehjem Aabenraa. Inden generalforsamlingen starter vil

der være et offentligt møde med indlæg ved Simon Faber, der er tidligere Overborgmester i Flensborg nu ansat som Projektleder for Genforeningen 2020.

Sangcafé. 6. marts kl. 09:30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, 6392 Bolderslev. Sangcafé på Folkekulturhuset Rebbølcentret. Pris inkl. kaffe og hjemmebakte boller 35 kr.

Det grå uld 7. marts kl. 15:00. Tivolisalen, Südergraben 36 24937 Flensborg. Livsberetninger fra begge sider af 1920-grænsen. Åse Abild taler for SSF. GF Aabenraa taler er endnu ikke bekræftet.

Sangcafé. 20. marts kl. 9:30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, 6392 Bolderslev. Pris inkl. kaffe og hjemmebakte boller 35 kr.

Historisk byvandring i Aabenraa. 24. marts kl. 14:30. Det gamle Rådhus, Storegade 30. I anledning af 170-året for Treårskrigen udbrud. Vi starter foran Det gamle Rådhus, Storegade 30, og håber på deltagelse af både dansksindede og tysksindede borgere. Fortæller er grænselandshistoriker Jan Wittrup. Pris 50 kr. Tilmelding til janwittrup@hotmail.com.

Sangcafé. 3. april kl. 9:30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, 6392 Bolderslev. Pris inkl. kaffe og hjemmebakte boller 35 kr.

Højskoledag. 9. april kl. 8:00. Jaruplund Højskole. Højskoledag med morgenmad, foredrag og frokost på Jaruplund Højskole. Herfra halvdagstur til Dannevirke samt Slesvig By. Planen er, at turen foregår med bus. Nærmere oplysning om tider, pris samt tilmelding kan ske til bestyrelsesmedlem Jan Wittrup på janwittrup@hotmail.com.

Foredrag ved Jørn Buch. 16. april kl. 14:30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, 6392 Bolderslev. Englands historie. Pris 80 kr. inkl. kaffe.

Sangcafé. 17. april kl. 9:30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, 6392 Bolderslev. Pris inkl. kaffe og hjemmebakte boller 35 kr.

MIDTJYLLAND

Silkeborg-Hammel og omegn

Foredrag og generalforsamling. 13. marts kl. 19:00. Medborgerhuset, Bindslevs Plads 5, Silkeborg. Museumsinspektør René Rasmussen, Sønderborg Slot, vil i et levende foredrag berette om feltlivet for de 30.000 sønderjyder, der deltog på tysk side i 1. Verdenskrig, hvoraf ca. 6.000 aldrig nåede hjem, men ca. 2.500 undgik krigen ved at flygte til det neutrale Danmark. Efter foredraget er der generalforsamling ifølge vedtægterne. Pris for mødet incl. kaffe/the med brød: 50 kr.

Herning & Ikast-Brande

Generalforsamling. 18. april kl. 19:30. Herning Friskole, H. C. Ørstedesvej 68, Herning. Vi begynder med selve generalforsamlingen. Dagsordenen iflg. vedtægterne.

Horsens og omegn

Generalforsamling. 18. april kl. 19:00. Klostergårdens lokaler, Havne Allé 12A i Horsens. I den første time afvikles Grænseforeningens status over begivenheder og økonomi fra det forgangne år. Borgmester Peter Sørensen har indvilget i at afslutte aftenen med et oplæg over Horsens Kommunes nutid og fremtid, hvor det grænseoverskridende samarbejde netop er aktuelt for Grænseforeningen.

Kreds 21

Ferie for Alle. 23. februar kl. 10:00. Messecenter Herning Hal C stand

2510. Fredag, lørdag og søndag, 23.-25. februar, er vi atter på plads i Messecenter Herning.

Kredsgeneralforsamling. 16. april kl. 18:00. Remisen Brande, Remisevej 1, 7330 Brande. Kredsgeneralforsamling hos Grænseforeningen for Herning & Ikast-Brande kommuner. Vi starter med mad og holder derefter kredsens generalforsamling. Tilmelding til Kredsformanden senest fredag den 6. april. Meget gerne på mail.

Randers og omegn

Generalforsamling og fortælling. 22. marts kl. 19:00. Helligåndshuset, Lille Sal. Generalforsamling. Kaffe. Herefter fortæller Erik S. Overgaard i anledning af 100-året for 1. Verdenskrigs afslutning: "Den 11/11 kl. 11 1918 tav kanonerne".

Besøg af Grænseforeningens kulturmødeambassadører – KMA. 24. april kl. 19:00. Fritidscentret, Vestergade lokale 11. Vi får besøg af tre-fire kulturmødeambassadører (KMA'ere) – heraf en fra det danske mindretal i Sydslesvig. De unge mennesker præsenterer sig selv og lægger op til samtale/debat om kulturmøde.

Ringkøbing og omegn

"Desertøren som gik i krig". 15. marts kl. 19:30. Aktivitetscentret, Fjordparken, Holmelunden 10, Ringkøbing. Foredrag. Journalist og forfatter Knud Jakobsen, Struer, fortæller den fantastiske og utrolige historie om tømrerlærlingen, Charles Lauritsen fra Holstebro, der efter en eventyrlig karriere blev professor i fysik, var med til at konstruere den første atombombe og med til at bestemme, hvor den skulle kastes. Pris 80 kr. for foredrag og kaffe. Tilmelding senest 12. marts til pmjohannsen@gmail.com / tlf. 29268943.

Forårsmøde. 19. april kl. 19:00 Ølstrup Kirke. Efter en kort andagt ved sognepræst Inge-Dorthe Brønden Kaasgaard i Ølstrup Kirke fortsættes med samvær og kaffebord i Ølstrups nyeste samlingssted, kulturhuset "Kernen". "Degnen og præsten", Inger Kold og Inge-Dorthe Brønden Kaasgaard underholder med et musikalsk potpourri. Fællesarrangement med Grænseforeningen Skjern/Tarm/Videbæk, Foreningen Norden og Husmoderforeningen. Pris 120 kr. Tilmelding til pmjohannsen@gmail.com / tlf. 29268943 senest 16. april.

Skanderborg og omegn

Sønderjysk Grønlangkål. 26. februar kl. 18:30. Kirkecentret ved Skanderup Kirke. Vi inviterer igen på sønderjysk grønlangkål med tilbehør, hvorefter tidl. chefredaktør, forfatter, Arne Mariager, vil holde foredrag om forfatteren Nis Petersen. Tilmelding til Doris Nielsen tlf. 86571361 senest mandag den 19. februar. Entré inkl. Spisning 100 kr.

Generalforsamling. 9. april kl. 19:30. Kirkecentret ved Skanderup Kirke. Vi forventer deltagelse fra vor venskabsforbindelse i Skovlunde-Valsbøl og efter generalforsamlingen og kaffen, vil provst Jacob Køhn Andersen holde foredrag med titlen: "Der må være en grænse".

Skiveegnen

Mads Callesen "Min opvækst i Åbenrå og Sønderjylland". 10. april kl. 19:30. Skive Sognegård. Sognepræst Mads Callesen fortæller om "Min opvækst i Åbenrå og Sønderjylland". Arrangementet er blevet til i et samarbejde mellem Grundtvigsk Forum.

Skjern-Tarm-Videbæk

Billedforedrag. 26. februar kl. 19:00. Seniorcenteret, Holger Danskes

Plads 4,1, Skjern. Vores liv i Grønland fortalt af Bent Philbert, Hemmet. Med baggrund i sine godt 18 år i Grønland som kommunaldirektør i Godthåb, Egedesminde og Godhavn vil Bent gennem ord og billeder give os et indblik i denne nordlige forpost. Pris 75 kr. for foredrag og kaffe.

Generalforsamling. 18. marts kl. 14:00. Brejninggård Efterskole, Brejninggårdsvej 12, Spjald. Først bliver vi vist rundt på denne smukke skole med den lange historie. Derefter er der kaffe, og Peder viser nogle af de mange billeder, han har fra arrangementer i årets løb. Eftermiddagen slutter med generalforsamling. Dagsorden ifølge vedtægterne. Arrangementet er gratis.

Forårsmøde 19. april kl. 19:00. Ølstrup Kirke. Efter en kort andagt ved sognepræst Inge-Dorthe Kaasgaard i Ølstrup Kirke fortsættes med samvær og kaffebord i Ølstrups nye samlingssted: Kernen. Her underholder "Degnen og Præsten", Inger Kold og Inge-Dorthe Kaasgaard, med et musikalsk potpourri. Pris 120 kr. Tilmelding til pmjohannsen@gmail.com / tlf. 29268943 senest 16. april.

Viborgeggen

Generalforsamling. 1. marts kl. 19:30. Sortebrødrehus. Generalforsamling. Der er foredrag ved foreningens bestyrelsesmedlem Hans-Jørgen Lysholm, som taler om Sydslesvig.

Aarhus

En aften i ungdommens tegn. 19. februar kl. 19:30. Ellevang Kirkesal, Jellebakken 42, 8240 Risskov. Vi møder en repræsentant for såvel det danske mindretal syd for grænsen som en repræsentant for det tyske mindretal nord for grænsen. GF-U (Grænseforenin-

gen Ungdom) gør opmærksom på sit virke sådan: "Vil du være med til at nedbryde grænser? Udvikle grænseområder? Styrke kultur-møder?" Diskussionsarrangement inkl. kaffe og brød 50 kr.

Frisisk standhaftighed. En gørtler fra Århus beretter. 19. marts kl. 19:30. Ellevang Kirkesal, Jellebakken 42, 8240 Risskov. På Bruuns Gade i indre Århus ligger et vaskeægte gørtleriet med værksted og butik. Gørtleriet har Margot Erstad ejet siden 1952. Margot er født på Sild i 1931; faren var friser og moren sydslesviger fra Flensborg. Foredrag inkl. ost, vin og vand 50 kr.

Angela Merkel – Die Queen aus Berlin. 23. april kl. 19:30. Ellevang Kirkesal, Jellebakken 42, 8240 Risskov. Lykke Friis – en af vores bedste tysklandskendere – vil under titlen "Angela Merkel – Die Queen aus Berlin" holde et foredrag om vort nabolands fremtrædende leder, verdens mest magtfulde kvinde. Foredrag kr. 50,- (fri vin og snacks efter foredraget).

HOVEDSTADEN

Hillerød

"Hvad betyder det? En lille indføring i sprogets mangfoldighed". 21. februar kl. 18:00. Frivilligcenter Hillerød, Fredensvej 12 c, Hillerød. Vi bruger flere gamle udtryk i det daglige, men mange af dem kender vi egentlig ikke baggrunden for. Med tidligere skoleinspektør Finn Nygreen. Mødet starter allerede kl. 18, da vi i fællesskab arrangerer grønlangkålsspisning med sønderjyske pølser, en øl og en snaps. I løbet af aftenen kaffe og kage. Entre inkl. spisning 60 kr. Gæster 100 kr.

"Mindernes dæmoner". 5. april kl. 19:30. Kedelhuset, Fredensvej 12b. Vi får besøg af Hans-Peter Tams, der fortæller om sin og sine søskendes flugt som 2 til ►

LOKALFORENINGER

► 9-årige, gennem Tyskland i vinteren 1944-45, til de genforenes i en Røde Kors-lejr med deres mor. Entre inkl. kaffe og kage 30 kr., gæster 50 kr.

Generalforsamling. 25. april kl. 19:30. Nordisk Lejrskole- og Kursuscenter, Lejrskolevej 4, Hilerød. Generalforsamling samt et fotografisk tilbageblik på sidste års aktiviteter og ture. Desuden fortælles om dette års tur til Sønderjylland og Sydslesvig fra fredag den 7. til den 10. september.

Hørsholm

"Det mangfoldige kontinent: Nationale mindretal i det 20. og 21. århundrede". 24. april kl. 19:30. Hørsholm Sognegård (indgang fra Ridebanen). Rektor ved A.P. Møller Skolen i Slesvig taler om: "Det mangfoldige kontinent: Nationale mindretal i det 20. og 21. århundrede".

NORDJYLLAND

Mariagerfjord

Generalforsamling. 19. marts kl. 16:30. "Højvang", Hobrovej 62, 9560 Hadsund. Dagsorden iflg. vedtægterne. Aftenen afsluttes med en let anretning (gratis).

Sogneeftermiddag. 18. april kl. 14:30. Hadsundmenighedscenter, Kirkegade 8, 9560 Hadsund. Foredrag med sognepræst Grethe Holmriis, Vor Frue Kirke, Aalborg. Pris 20,-. Arrangeres i samarbejde med Hadsund menighedscenter.

Thy og Mors

Udviklingen i grænselandet – 1920 til i dag. 19. marts kl. 19:00. VUC Thy-Mors, Ny Munkevej 9, Thisted. Foredrag ved tidligere generalkonsul i Flensborg, Henrik Becker-Christensen: Fra mod hinanden til med hinanden. Udviklingen i det dansk-tyske grænseland fra 1920 til i dag. Pris 100 kr. for medlemmer og 150 kr. for ikke-medlemmer.

Generalforsamling og fortælling. 22. marts kl. 19:00. Sjørringvold Efterskole, Vorupørvej 60, Sjørring. Generalforsamling i Grænseforeningen for Thy og Mors. Efter denne foredrag ved museumsinspektør René Rasmussen, Sønderborg, om 1. Verdenskrig og følgerne.

Vendsyssel

Et øjebliksbillede af mindretallet i Sydslesvig. 11. februar kl. 14:00. Sognegården i Vrå, Sønder Vråvej 11, 9760 Vrå. Til at fortælle om dette tema vil vi få besøg af lektor ved Duborg-skolen i Flensborg Kristian Bøgebjerg Arentsen. Med udgangspunkt i den gymnasiale verden giver han et øjebliksbillede af det danske mindretal i Sydslesvig. Kaffe 50 kr.

Generalforsamling og underholdning. 19. april kl. 19:30. Sognegården i Vrå, Sønder Vråvej 11, 9760 Vrå. Dagsorden ifølge vedtægterne. Gratis entre.

Aalborg

Grænser og naboskab – i går, i dag og i fremtiden. 26. februar kl. 19:00. Vejgaard Bibliotek, Hadsundvej 3. Steen Bo Frandsen. Billeder og forestillinger om grænse og naboskab har længe været stærkt præget af begivenhederne i 1800-tallet og den nationale konflikt, der førte til en nationalstatsgrænse og et helt forandret naboskab mellem dansk og tysk.

Et åbent sind er en nødvendighed – med en afstikker til projektet "Oplev Sydslesvig". 19. marts kl. 19:00. Vejgaard Bibliotek, Hadsundvej 3. Katrine Hoop. Gør nye medlemmer i mindretallet en stor nok indsats for at lære dansk? Er mindretallets børn gode nok til dansk? Tales der nok dansk i mindretallets foreninger?

Foredrag og generalforsamling. 23. april kl. 19:00. Vejgaard Bibliotek,

Hadsundvej 3. Jens-Christian Hansen. I efteråret 1944 indrettede SS en kz-lejr i nogle forfaldne barakker nær landsbyen Schwesing, ca. 50 kilometer fra den dansk-tyske grænse. Foredraget rundes af med at perspektivere danskernes fangeerfaring til deres centrale rolle i efterkrigstidens retsopgør og problematiske erindringskultur. Aftenen afsluttes med Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne.

TURE OG REJSER ARRANGERET AF LOKAL- FORENINGERNE

Medmindre andet er nævnt, kan man tilmelde sig uanset bopæl eller medlemskab af lokalforeningen.

SJÆLLAND

Sorø, Grænseforeningen i Sorø
Studietur. 13. maj kl. 08:00. Sorø/Stralsund mm. Søndag den 13.-torsdag den 17. maj afholder vi vor årlige studie- og oplevelsestur i samarbejde med "Ingeniørforeningen i Danmark" og andre kulturelle foreninger her i byen. Denne gang går turen med bus til Stralsund i Mecklenburg med spændende afstikkere til Rügen, Greifswald, Peenemünde og Usedom. Foreløbig pris for deltagelse: Cirka kr. 4.700.

SYDDANMARK

Kreds 20 – Sammenslutningen af Grænseforeninger fra Horsens til Kolding

Det lille Teater. 1. marts kl. 13:00. Horsens, Vejle og Kolding. Teatertur til Flensborg Skt. Knudsgilderne i deres hus, Skt. Knudsborg. Vi får kaffe, fortælling om gildets 1.000 årige historie og en rundvisning. På Det lille Teater skal vi se stykket "Danskhed". Pris pr. deltager er kr. 400. Ved

tilmelding indbetales beløbet på konto nr. 7160-0001481824, Grænseforeningen for Horsens og omegn. Tilmelding senest 1. februar 2018 til Jens Nørgaard tlf. 5095 9280 eller Kirsten Rykind-Eriksen tlf. 4026 5489, mail: rykind@bbsyd.dk. Afgang med bus fra Horsens rutebilstation. kl. 13.00. Opsamling Vejle kl. 13.30 ved afkørsel nr. 59, Samkørselspladsen, og ved afkørsel 65, Kolding Syd, Samkørselspladsen.

Odense

Udflugt til Sønderjylland. 5. maj kl. 08:00. Vi arbejder på at besøge verdens bedst bevarede forsvarstillings fra 1. Verdenskrig, kaldet Sikringsstilling Nord. Skovby Batteri og Strandelhjørn Batteri samt museet herom i Agerskov. Herudover arbejdes der med besøg på andre seværdigheder i Sønderjylland. Et færdigt program udsendes senere.

Rødding-Vejen

Udflugt til Genforenings- og Grænsemuseet. 7. april kl. 13:00. Koldingvej 52, Christiansfeld. Grænsemuseet. Vi vil få en rundvisning på museet. Bagefter serveres der kaffe og kage på Den Gamle Grænses kro, som ligger lige over for museet. Prisen for entré, rundvisning og kaffe er 100 kr. Sidste frist for tilmelding til Hans Harald på tlf. 51 54 20 75 eller Dirk, tlf. 74 84 89 71 eller mail: hhs111@gmail.com er onsdag den 28. marts.

MIDTJYLLAND

Grænseforeningen for Silkeborg-Hammel og omegn

To-dages-tur til Vadehavet og Nordfrisland-Sydslesvig. 14. august kl. 07:30. P-pladsen, Ansvej 98, Silkeborg. Vi kører i firestjernet luksusbus fra Ans Rejser. Turprisen indbefatter på førstedagen bussens kaffe med rundstykker samt overnatning med aftensmad og morgenmad

på 'Landgasthof Tarp'. Turen omfatter bl.a. besøg ved det fremskudte dige ved Højer, derefter kører vi gennem Sønke Nissen Kog og videre til Husum, hvor havnen og bymidten besøges. Et detaljeret program kan fås ved henvendelse til Erik Sjerslev Rasmussen, tlf. 6083 0760, esr@skolekom.dk. Tilmelding senest tirsdag den 10. april 2018 skal ske til Ans Rejser på mail: rejs@ansrejser.dk eller tlf. 706 0049.

Horsens og omegn

Det Lille Teater i Flensborg. 1. marts kl. 13:00. Horsens rutebilstation. Se også under Kreds 20. Prisen pr. deltager er igen i år kr. 400. Ved tilmelding indbetales beløbet på konto nr. 7160-0001481824 Tilmelding er nødvendig til Jens Nørgaard tlf. 5095 9280 eller Kirsten Rykind Eriksen tlf. 4026 5489 Afgang med bus fra Horsens rutebilstation. kl.

13.00. Opsamling Vejle kl. 13.30 på motorvejsopsamlingsplads nr. 59 (Transportcenter Vejle). I Kolding på opsamlingsplads nr. 65. Dette arrangement er i samarbejde med Kreds 20.

Kreds 21

Ferie for Alle. 23. februar kl. 10:00. Messecenter Herning Hal C stand 2510. Fredag, lørdag og søndag, 23.-25. februar.

Randers og omegn

Udflugt til Blåvand og Oksbøl. 17. maj kl. 8:00. Randers Arena. Tirpitz-museet v. Blåvand. Flygtningekirkegården (1945-1949) i Oksbøl. Middag på kro. Bemærk: Turen foregår i privatbiler. Pris 250 kr. plus en del af brændstof til privatbil. Tilmelding senest 16/4 til Erik Overgaard tlf. 3218 0186, mail erik@keovergaard.dk. Betaling på afgangsdagen.

Skjern-Tarm-Videbæk

Virksomhedsbesøg. 4. april kl. 19:00. Erhvervsskolen Vestjylland Vestergade 42, Borris (Den tidligere Borris Landbrugsskole). Erhvervsskolen Vestjylland er en specialskole, der hjælper udsatte unge videre i livet. Udover at blive vist rundt i stalde og værksteder får vi fortælling og kaffe. Tilmelding til bo.trelborg@gmail.com eller tlf. 51920900 senest d. 23. marts. Pris 75 kr.

Viborgegnen

2- dages bustur til Vadehavet og Nordfriesland. 22. maj kl. 07:30. Tinghallen, Viborg. Pris: kr. 1.295,-. Tillæg for enkeltværelse kr. 100,- Vi kører i 4-stjernet luksusbus fra Ans Rejser. Turprisen indbefatter guidning og entre, overnatning med morgenmad, middag den første aften, smørrebrød anden aften – foruden fri kaffe fra bussen

under hele turen. Tilmeldingsfrist den 20. februar til Viborgegnens Grænseforening på tlf. 2184 3656 eller mail karenmarieravn@gmail.com. Samtidig med tilmelding på telefon eller mail med angivelse af navn(e), adresser og telefonnumre indbetales depositum kr. 500 til Viborgegnens Grænseforenings konto 535 00512 797 i Arbejdernes Landsbank med deltagernavn(e) i modtagerfeltet. Restbeløbet skal være indbetalt til Viborgegnens Grænseforenings senest 20. februar 2018. Læg 100 kr. til, hvis der ønskes enkeltværelse.

Foredrag/møder og ture/rejser, der ønskes omtalt i Grænsen, bedes sendt til foreningskonsulent Claus Jørn Jensen, Aabenraaavej 22, Dybbøl, 6400 Sønderborg, cjj@graenseforeningen.dk. Deadline: Onsdag den 21. marts 2018. Se lokalforeningernes detaljerede program på: www.graenseforeningen.dk/kalender

Grænsen nr. 1/februar 2018

80. årgang

Udgiver

Grænseforeningen
Peder Skrams Gade 5, 1054 København K

Redaktion

Rasmus Vangshardt (fungerende ansv. redaktør)

Forsidefoto i dette nummer

Niels Aage Skovbo

Layout

Prik grafisk tegnestue

Tryk

Jørn Thomsen Elbo A/S

Abonnement

Grænseforeningen
info@graenseforeningen.dk, tlf. 3311 3063

Udgivelsesplan 2018

Nr. 2: 20. april
Nr. 3: 1. juni
Nr. 4: 24. august
Nr. 5: 12. oktober
Nr. 6: 7. december
Deadline: 3 uger inden udgivelsesdato
Uopfordrede indlæg modtages gerne, dog uden garanti for trykning.

Læs magasinet Grænsen digitalt:

www.graenseforeningen.dk/graensen

ISSN: 0903-2223

Grænseforeningens kontor

Peder Skrams Gade 5, 1054 København K
Tlf. 3311 3063, www.graenseforeningen.dk

Protektor: Hans Kongelige Højhed Prins Joachim

Formand

Jens Andresen
ja@graenseforeningen.dk, tlf. 4043 7008

Generalsekretær

Knud-Erik Therkelsen
ket@graenseforeningen.dk, tlf. 2023 1984

Grænseforeningens formål

Det er Grænseforeningens formål at støtte danskheden i grænselandet, særligt syd for grænsen, at udbrede kendskabet til grænselandets forhold samt at bevare og styrke dansk sprog og kultur.

Grænseforeningens vision

Erfaringerne fra det dansk-tyske grænseland er en væsentlig inspiration for sproglig og kulturel mangfoldighed i en verden under forandring.

Grænseforeningens værdier

Grænseforeningen er en vigtig folkelig basis for den danske stats støtte til det danske mindretal i Sydslesvig og er uafhængig af partipolitiske interesser.

Grænseforeningen mener og siger:

- Demokrati, ytringsfrihed og ligeværd gælder for alle, også i forholdet til mindretal.
- Forankring i egen kultur er en forudsætning for at have forståelse for andre kulturer.
- Kulturelle mindretal er en vigtig ressource i et demokratisk samfund.
- Dansk sprog og kultur styrkes i mødet med andre sprog og kulturer.

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Jens Andresen, Løgumkloster

1. næstformand: Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors

2. næstformand: Per Grau Møller, Nr. Lyndelse

Region Syddanmark

Per Grau Møller, Nr. Lyndelse
Kirsten Rykind-Eriksen, Randbøldal
Else Tornbo, Sønderborg

Region Midtjylland

Bo Trelborg, Tarm
Karen-Margrethe Møller, Randers

Region Nordjylland

Karsten Nørgaard Simonsen, Aalborg
Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors

Region Sjælland

Lars Bjerre, Næstved
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden

Niels Jørgen Heick, Hillerød
Ove Nissen, Rungsted Kyst

Ressourcepersoner

Per Paludan Hansen, Frederiksberg
Peder Damgaard, Kollund
Steen Bo Frandsen, Hannover

Grænseforeningen Ungdom

Christopher Warnke, Frederiksberg
Patrick Løvenskjold von Wildenradt, København

POST**PP**

DANMARK

Sorteret Magasinpost
ID-nr. 42138

Foto: Mette Mørk/Scanpix

Da genforeningsstenen på Ejer Bavnehøj for nylig skulle flyttes for at gøre den mere synlig, ville de frivillige kræfter gerne gøre det ved manuel kraft, sådan som det var sket i 1920, da stenen blev rejst. Men blokvogne og heste var trods alt for meget af det gode. I stedet bidrog et lokalt transportfirma.

GENFORENINGSSTEN FREM I LYSET

Af Rasmus Vangshardt

Da Nordslesvig i 1920 kom tilbage til Danmark, blev der rejst en stor mængde genforeningssten rundt omkring i landet inden for en kort årrække. Fra 1920 til 1938 blev der således rejst i alt 561 genforeningssten. Dermed er Genforeningen den ene begivenhed på dansk jord, der findes flest mindemærker over i Danmark.

Da godt halvdelen af stenene blev rejst i 1920, har også mange af stenene 100-års jubilæum i 2020. Genforeningsstenene er generelt ikke fredet, men da alle jordfaste fortidsminder fredes efter 100 år, vil mange af stenene således også blive fredet efter 2020.

En af de største genforeningssten står på Ejer Bavnehøj, der i 1920 blev anset for at være Danmarks højeste punkt. Senere, i 1941, fandt man ud af, at det var Yding Skovhøj. Genforeningsstenen på Ejer Bavnehøj er tre meter høj og blev hentet i landsbyen Elling 3 kilometer fra højen på en mark. Over 100 lokale bidrog til at få den op. Det skete ved, at man lod otte heste trække stenen afsted på en blokvogn, der kørte på løse jernbanesveller, som de lokale lagde foran vognen og hestene.

På Ejer Bavnehøj mener lokale kræfter i dag, at genforeningsstenen udgør en god historie, der bør fortælles i anledning af det kommende 100-års jubilæum for Genforeningen. Derfor blev den 13 ton tunge natursten den 15.

september flyttet 20 meter, så den nu har en mere iøjnefaldende placering. Dermed kan den også bedre ses i sammenhæng med Genforeningstårnet, der blev rejst i 1924 og måler 12,5 meter i højden.

Hans Bladt, der er blandt initiativtagerne til flytningen af stenen og medlem af Grænseforeningen Skanderborg gennem 30 år, fortæller, at flytningen af stenen er et led i en større plan for Ejer Bavnehøj.

“Hvis historien om Genforeningen skal fortælles til unge besøgende, må man gøre noget ekstra ud af det, og det har vi planlagt at gøre. I første omgang har vi flyttet stenen ‘frem i lyset’. Senere vil der blive lavet en fin plads omkring stenen, og vi vil ‘fortælle historie’ ved at bruge nye formidlingsformer”, siger han. ●

Indskriften på Genforeningsstenen ved Ejer Bavnehøj er forfattet af lærer Fr. Sørensen, Bjøstrup skole:

Her er jeg sat som bavgasten
de sønderjyder til ære
danske de var, og danske de blev
og danske vilde de være
1920

Al henvendelse til Grænseforeningen
info@graenseforeningen.dk • Telefon 33 11 30 63